БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 129 (6564)
ИЮЛИИН 1
СРЕДА
1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

БОДОТО АЖАБАЙДАЛТАЙ НИГТА ХОЛБООТОЙГООР АГИТАЦИ ХЭХЫН ТҮЛӨӨ

Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалые дам саашадань бэхижүүлгэдэ, арадай ажана һайн байдалые таһалгаряагүйгөөр дээшэлүүлгэдэ, манай орон дотор коммунистическэ общество байгуулгада зорюулагдаһан партиин политикые амжалтатайгаар бэелүүлхэ шухалын шухала услови хадаа үргэн олониитын политическэ оюун мэдэрэлэй ургалта болоно. Идеологическа нүлөөлэлгын бүхы аргануудые — манай пропаганда, агитаци, хэблэлые — советскэ хүнүүдые коммунистическээр хүмүүжүүлхын тула хэрэглэхэ гэжэ партиин XIX съезд эриһэн байна.

Партийна организацинууд ажалшадай дунда дэлгэрэнгы ба олон янзын политическэ хүдэлмэри эсэшэ сусашагүйгөөр ябуулна. Тэдэнэр ниитынгээ уялгын үндэр мэдэрэлые, ажалдаа ба ниитын зөөридэ коммунистическээр хандаха үзэлые олониитэдэ хүмүүжүүлнэ. Тэдэнэр олониитые советскэ патриотизмын ба арадуудай хани харилсаанай үзэлөөр хүмүүжүүлнэ, манай хэрэгэй илаха байһанда хэлбэришэгүй этигэл түрүүлнэ, ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабахаар һургана.

XIX съездын шиидхэбэринүүдые, парти ба правительствын директивэнүүдые, дотоодын ба уласхоорондын ажабайдалай событинуудые, советскэ правительствын гадаадын политикые — бүхы оронуудай арадуудай хоорондохи эб найрамдалай ба хани барисаанай политикые ажалшан зондо үдэр бүри тайлбарилан ойлгуулха ябадал манай агитаторнуудай эгээн шухала уялгань мүн. Манай агитаци советскэ хүнүүдэй коммунистическэ оюун мэдэрэлые ба ажалай эдэбхиие дээшэлүүлхэ зорилготой. Тэрэ хадаа манай ажабайдалай, манай байгуулалтын бүхы асуудалнуудта тодорхойгоор ба саг соонь харюу үгэжэ байна, коммунистическэ общество байгуулха хэрэгтэ партиин хүсэн түгэс зэбсэг болохо зэргэтэй.

Политическэ агитаци болбол ажабайдалтай, тодорхой хэрэгүүдтэй нигта холбоотойгоор ябуулагдадаг сагтаал парти ба правительствын табиһан зорилгонуудые дүүргэлгэдэ үргэн ниитэ зониие элсүүлхэ хүсэтэ зэбсэг боложо шададаг юм.

Гэбэшье, политическэ хүдэлмэридэ ёһо тэдыгээр хандадаг, агитаци хэнэбди гэжэ миин нэрэ зүүдэг, тэрэ агитациие советскэ хүнүүдэй практическа ажалтай холбодоггүй партийна организацинууд үшөөл үсөөн бэшэ бии юм. Партиин зарим обкомууд, горкомууд ба райкомууд гол шухала зүйлые, агитациин удхые, тэрээнэй бодото ажабайдалтай али зэргын холбоотойгоор хэгдэдэгые хараадаа абангүйгөөр, харин статистическэ тоо мэдээнүүдээр — табигдаһан агитаторнуудай ба элидхэлшэдэй тоогоор, үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөнүүд ба элидхэлнүүдэй тоогоор агитационно-ниитын хүдэлмэриин байдалые сэгнэдэг байха юм. Партийна хүдэлмэриин тон шухала участогта иимэ ёһо тэдыгээр хандаһанай эсэстэ агитаци болбол заримдаа бодото ажабайдалһаа таһарангяар хэгдэдэг, өөрынгөө дайшалхы хурса шанраа гээдэг, гэгээрэлэй уйтахан шэнжэ маягтай болодог байна.

Политическэ ба ажахын хүдэлмэриие зүбөөр тааралдуулан ябуулха гээшэ партийна хүдэлмэриин гол эрилтэнүүдэй нэгэниинь мүн. Тиимэһээ ниитэ-политическэ хүдэлмэри предприятинуудай, колхозуудай, МТС-үүд ба совхозуудай үйлэдбэриин ажал-ябуулгые һайжаруулгада бодото туһаламжа үзүүлхээр, эгээл тиимээр тэрэ хүдэлмэриие эмхидхэн табиха шухала.

Ниитэ-политическэ хүдэлмэридөө гол шухала юун дээрэ анхаралаа тогтоохо ёһотойб гэхэдэ, — Коммунистическэ партиин ба Советскэ правительствын найруулан зохёоһон дотоодын ба гадаадын политикые хүдэлмэришэдтэ, колхознигуудта, интеллигенцидэ эсэшэ сусашагүйгөөр тайлбарилан ойлгуулха хэрэгтэй. Ажалшан үргэн олониитын манай ажахын байгуулалтын ямаршье участок дээрэ үйлэдбэриингөө түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэжэ байгаа һаань, тэрэнь арадай гол шухала интересүүдтэ тааралдадаг энэ сэсэмэргэн политикые бэелүүлгэдэ туһалха байна гэжэ тэдээндэ агитаци гүнзэгыгөөр ойлгуулха ёһотой. Агитаторнуудай нангин уялга юуб гэхэдэ — тэдэнэр советскэ Эхэ орондоо үнэн сэхэ байха үзэлөөр, манай ороной арадуудай тэгшэ эрхын ба хани барисаанай агууехэ идейнүүдэй, ленинско-сталинска национальна политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгын үзэлөөр ажалшадые хүмүүжүүлхэ ёһотой.

Ниитэ-политическэ асуудалнуудые тайлбарилан ойлгуулха зуураа, тэрээнтэй нэгэн хамта арадай ажахын элдэб һалбаринуудай, тус бүри республикануудай, областьнуудай, районуудай, предприятинуудай ба колхозуудай урда байһан тодорхой зорилгонуудые мүн лэ тайлбарилан ойлгуулха шухала. Тиихэдээ үйлэдбэриин түсэбүүдые дүүргэлгэдэ амжалтанууд хайшан гэжэ түйлагдадаг бэ гэжэ тодо һонор жэшээнүүд дээрэ харуулха, хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые элирхэйлхэ, социалистическэ мүрысөөнэй түрүүшүүлэй дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, эрхим предприятинууд ба колхозуудай хүдэлмэритэй танилсуулха шухала.

Промышленностьдахи агитаци ямар юумэндэ туһалха ёһотойб гэбэл, предприяти, цех, участок бүхэн үйлэдбэриингөө түсэбүүдые үдэр бүри дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ ябадалда, түүхэй эд, түлишэ, электроэнерги гаргашалхадаа алмалтын нарин шанга ёһо гуримые сахилгада, продукциин өөрын үнэ сэнгые химдаруулгада ба шанарыень һайжаруулгада, предприятинуудай дотоодын резервүүдые бүхы хэмжээгээр хэрэглэхэ ябадалда хүдэлмэришэдые ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлхэдэ туһалха ёһотой. Агитационно-ниитын хүдэлмэри предприятинууд дээрэ ажалай журамые бэхижүүлхэдэ, үйлэдбэридэ түрүү дүй дүршэлые үргэнөөр нэбтэрүүлхэдэ туһалха зорилготой.

Колхозно деревнидэхи ажалшадай дунда ябуулагдаха агитациие хүдөө ажахыдахи гол зорилгые шиидхэлгэдэ шэглүүлхэ зэргэтэй. Энэ гол зорилго хадаа — хүдөө ажахын бүхы культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ, ниитын малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэтэй хамта, тэрээнэй тоо толгойе олошоруулха хэрэг болоно. Мүнөө ороноймнай тараалан дээрэ ургасын хойноһоо харууһалха хүдэлмэри ябуулагдажа байна, адуу малда үбһэ тэжээл бэлэдхэгдэжэ байна. Урда районуудай колхозууд, МТС-үүд ба совхозууд таряагаа хуряажа эхилээ. Энэ халуун хаһа соо агитаторнууд болбол хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые жэшээтэ һайнаар ба саг соонь үнгэргэхэ хэрэгтэ колхознигуудые, МТС-үүд ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые элсүүлхэ ёһотой.

Политическэ агитаци болбол социалистическэ мүрысөөе дам саашадань дээшэлүүлхэ, тэрэ мүрысөөндэ город ба деревниин бүхы ажалшадые хабаадуулха хэрэгтэ туһалха ёһотой. Социалистическэ мүрысөөнэй условинуудые, абаһан уялгануудаа дүүргэхэ зуураа түйлагдаһан амжалтануудые үдэр бүри ойлгуулжа байха, түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые эсэшэ сусашагүйгөөр олон зоной дунда тараажа байха хэрэгтэй.

Агитациин амжалтатай байлгын зайлашагүй услови юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа урдаа тодорхой зорилго табиһан, нүлөө ехэтэй, хүдэлмэридэхи дутагдалнуудта эбсэшэгүй байха ёһотой. Агитаци болбол ямар нэгэн асуудалнуудые тайлбарилгаар хизаарлажа шадахагүй, тэрээнэй зорилгонь — ажалай ба гүрэнэй журамые эбдэгшэдые, даалгагдаһан хэрэгтээ, ниитын ажахыда хайша хэрэгээр хандадаг хүнүүдые, социалистическэ зөөриие хулгайлан үригшэдые элирхэйлхэ ябадал болоно. Агитаци тодо һонор ба үнэн зүб байхадаал хүсэтэй байдаг юм.

Политическэ агитаци бодото ажабайдалһаа хэзээдэшье гээгдэхэ ёһогүй. Тэрэ хадаа советскэ хүнүүдэй бодото ажалтай холбоотойгоор ябуулагдажа, арад зоной эршэ зориг ба үүсхэл эдэбхиие дээшэлүүлхэ бүхы шэнэ, түрүү, прогрессивнэ юумые тараан дэлгэрүүлхэ, шэн зоригто ажалда, Эхэ оронойнгоо социалистическэ экономико ба культурые хүгжөөхэдэ шэнэ амжалтануудые түйлаха хэрэгтэ хүдэлмэришэдые, колхознигуудые, интеллигенциие зоригжуулха ёһотой.

(«Правдын» июниин 29-нэй түрүү бэшэгһээ).

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

А. С. Макаренкын дурасхаалда

Элитэ ехэ уранзохёолшо ба педагог А. С. Макаренкын хүүр дээрэ памятник энэ оной июниин 28-да Москвада нээгдэбэ. Олониитын түлөөлэгшэд, ороной элдэб олон городуудһаа ерэһэн уранзохёолшод ба багшанар, А. С. Макаренкын түрэлэй ба дүтын хүнүүд, тэрэнэй урдын һурагшад ба хүмүүжүүлэгдэгшэд Новодевичье кладбище дээрэ суглараба.

Уранзохёолшын хүүрэй дэргэдэ болоһон митингые А. Софронов нээбэ.

Үгэ хэлэһэн РСФСР-эй Гэгээрэлэй министр И. А. Каиров коммунизм байгуулагша залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ А. С. Макаренкын педагогическа идейнүүдэй угаа ехэ үүргые тэмдэглэбэ.

РСФСР-эй эхин ба дунда һургуулиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гэй түрүүлэгшэ И. И. Гривков, Днепр дээрэхи Крюковтэ байдаг А. С. Макаренкын мемориальна музейн директор А. К. Неополитанский, РСФСР-эй Педагогическа наукануудай академиин президиумэй, Украинын олониитын түлөөлэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлэбэ.

Митинг дүүрээ. Хүүр дээрэхи памятнигһаа хушалтань абтаба. Гранитна хабтагай дээрэ уранзохёолшын барельефнэ портрет һылээтэй харагдана. Антон Семенович Макаренко — 1888 оной март — 1939 оной апрель тэһэн үгэнүүд алтаар бэшэгдэнхэй байна.

Постаментын дэргэдэ ном дэлгэһэн пионерэй дүрсэ харагдана.

А. С. Макаренкын хүүр дээрэ сэсэгүүд табигдаа.

(ТАСС).

Хойто зүгэй хүн зондо зорюулагдаһан товарнууд

ОХОТСК, июниин 29. (ТАСС). «Енисей», «Витим» гэжэ пароходууд-рефрижераторнууд эндэ ерэбэ. Тэдэнэр охотско эрьсын ажалшадта мяха, сагаан тоһо, овощной ба жэмэстэ консервэнүүд, кондитерска зүйлнүүд, эдеэ хоолой ба промышленна бусад товарнуудые асарһан байна.

Холын хойто зүгэй районуудта товарнуудые асаралга жэл бүри ехэ болоно. Энэ жэлдэ Охотскын худалдаа наймаанай организацинууд үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин шахуу ехэ өөхэ, хоёр хахад дахин ехэ мяха, гурба дахин шахуу ехэ хатаагдамал овощнууд ба макаронно зүйлнүүдые абаха байна.

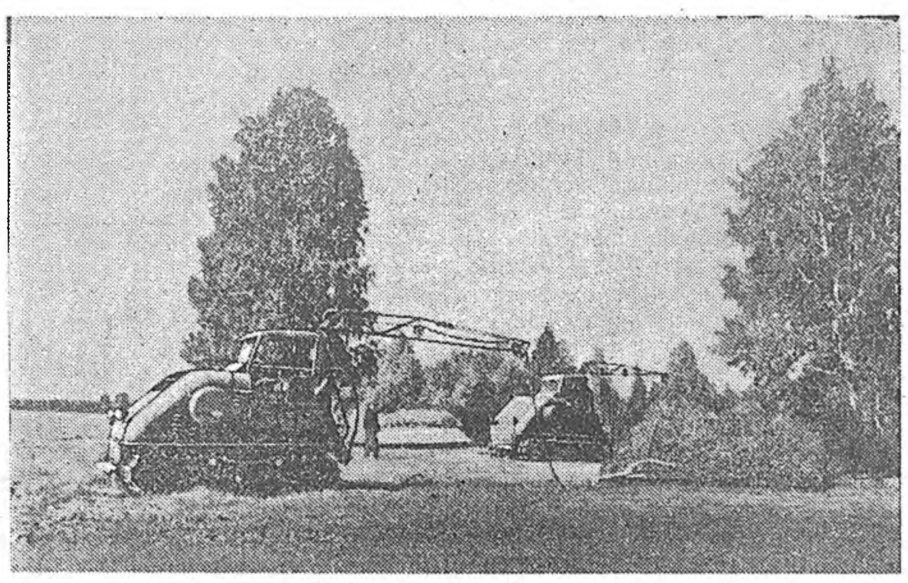

Свердловско область. Белоярскэ районой Баженовскэ МТС-эй коллектив түсэбһөө гадуур 100 гектар модото газарай модотой түгсүүлнүүдые сэбэрлэжэ, тарилгада бэлэдхэхэ гэһэн уялга абаһан байгаа. Мүнөө 30 гектар газар сэбэрлэгдээд байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баженовскэ МТС-эй электротракторнууд модотой газар сэбэрлэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

„Декабристнууд" гэжэ оперо Ехэ театртa табигдаа

«Декабристнууд» гэжэ Ю. Шапориной шэнэ оперын 2-дохи спектакль (либреттын автор В. Рождественский) ССР Союзай Ехэ театрта июниин 27-ной субботодо болобо.

Оперые А. Мелик-Пашаев дирижировалбэ. Тус спектаклиие Н. Охлопков табиһан, декорацинуудыень уранзураашад А. Петрицкий, Т. Старженецкая гэгшэд зураһан байна. Танцануудыень Л. Лавровский табиба. Хормейстерынь М. Шорин.

Гол рольнуудта А. Иванов (Рылеев), А. Кривченя (Пестель), Г. Нэлепп (Каховский), Н. Петров (Бестужев), П. Селиванов (Трубецкой), В. Ивановский (Щепин-Ростовский), Н. Покровская (Елена), А. Огнивцев (Николай I), П. Воловов (Якубович), П. Чекин (Ростовцев), И. Щегольков (үнинэй солдат), Е. Вербицкая (Щепин-Ростовскиин эхэ), В. Борисенко (цыганка Стеша) ба бусад наадаба.

1825 ондо Петербургда Сенатска талмай дээрэ болоһон декабристнуудай восстанитай холбоотой событинууд оперодо харуулагдаба.

Спектакль ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө. Харагшад хадаа Рылеевэйдэ болоһон декабристнуудай зүблөөн, Сенатска талмай дээрэ болоһон восстани, Петропавловска крепостьдэ Рылеевэй ба Пестелиин уулзалга гэһэн сценэнүүдые, мүн оперын һүүлшын хубиие ехэ халуунаар угтаба.

Парти ба правительствын хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Г. М. Маленков, В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, Н. С. Хрущёв, Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, А. И. Микоян, М. З. Сабуров, М. Г. Первухин, Н. М. Шверник, П. К. Пономаренко, В. А. Малышев спектакль хараба.

Колхозно эмнэлгэ-аргалаалгын газарнууд

КРАСНОДАР, июниин 28. (ТАСС). Үдхэн ой модоор хушагдаһан Кавказска нюруугай хадада Горячий ключ гэжэ тосхон бии юм. Псекупс мүрэн хада соогуур харгы өөртөө нээжэ, тосхоной хажуугаар түргэн шуумтай урдана. Эмнэлгын халуун булагууд хадын хормойдо бии.

Уула хадатай энэ гоё һайхан газарта Ивановска районой Сталинай нэрэмжэтэ колхозой санатори, Пашковско районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой амаралтын байшан байдаг юм.

Анапска эрье дээрэ Марьянска районой «Память Ильича» колхозой амаралтын байшан хоёрдохи сезоноо хүдэлмэрилжэ байна.

КПСС-ЭЙ ОБКОМДО

Хүдөө ажахын культурануудай ургасые республикын колхозуудай ямараар харууһалжа байһан тухай

КПСС-эй обкомой секретариат хүдөө ажахын культурануудай ургасые республикын колхозуудай ямараар харууһалжа байһан тухай асуудал хаража үзөөд, ороoһото культурануудай, илангаяа пропашной культурануудай эхэнхи хубинь буртаг ногоонуудта дарагдажа, ургасын эхэнхи хубинь хосорхо түйлдаа хүрэжэ байна гэжэ тэмдэглэнэ. Республикын олонхи колхозуудта хүдөө ажахын культурануудай ургасые харууһалгын хүдэлмэри мүнөө хүрэтэрөө хүсэд эмхидхэгдээгүй. Ороoһото культурануудай буртаг ногоонууд миил 6 аймагуудта түүгдэжэ эхилбэ. Хартаабхын, тэжээлэй корнеплодуудай, наран сэсэгэй овощь ба пропашной бусад культурануудай ряд хоорондын газарые элдүүрилгэ ба буртаг ногооень түүлгэ оройдоо үнгэргэгдэнэгүй. Хүдөө ажахын культурануудай ургасада нэмэлтэ тэжээл үгэхэ ба ургажа байхадань уһалха хүдэлмэринүүд тон муугаар эмхидхэгдэнэ.

Олон машинно-тракторна станцинуудай директорнүүд ба агрономууд хүдөө ажахын культурануудай ургасые харууһалгада анхаралаа хандуулнагүй, энэ шухала хүдэлмэриие механизацилха тушаа колхозуудтай баталһан договорно уялгануудаа дүүргэхын түлөө хэмжээ абанагүй. Тэрэнэй эсэстэ бии байһан тракторна пропашной зэр зэмсэгүүд ашаглагданагүй.

КПСС-эй обкомой секретариат болбол хүдөө ажахын культурануудай ургасые харууһалгын хүдэлмэринүүдэй тон хангалтагүйгөөр үнгэргэгдэжэ байһан ябадалтай республикын Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствын, КПСС-эй айкомууд ба аймгүйсэдкомуудай эбсэжэ байһаниинь, хүдөө ажахын органуудай, колхозуудай, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ зохихо эрилтэ хэдэггүй ба ургасые харууһалгын хүдэлмэриие хурдадхахын түлөө эрид шууд хэмжээ абадаггүй байһаниинь ябашье тэсэшэгүй гэжэ тоолоно. КПСС-эй обкомой секретариат иигэжэ **тогтообо:**

1. Республикын Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, КПСС-эй айкомууд ба аймгүйсэдкомуудые иигэжэ уялгалха:

Үргэлжэдөө ороoһото культурануудай буртаг ногоо түүлгэ ба пропашной культурануудай ряд хоорондын газар элдүүрилгые эмхидхэхэ. Ургасын хойноһоо саг үргэлжэ хаража байгаад, буртаг ногоонуудай ургахатай зэргэ ургасын хойноһоо харууһалха хүдэлмэридэ бүхы колхознигуудай олооро гаралга эмхидхэхэ.

Уһалууриин системэнүүдые гүйсэд ашаглан, хүдөө ажахын культурануудай ургажа байха үедэ уһалха ябадал хангаха; мүн тэрэшэлэн тэжээлэй корнеплодуудай, олон жэлэй ногоонуудай ба овощной культурануудай үрһэ абаха, ургасануудта нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдээр нэмэлтэ тэжээл үгэхэ хэрэг эмхидхэхэ;

хүдөө ажахын культурануудай ургасые харууһалга эмхидхэхыень агроном бүхэндэ колхозуудые даалгажа, энэ хүдэлмэри үнгэргэлгын түлөө бүрин харюусалгые колхозуудай түрүүлэгшэнэртэй нэгэ доро тэдээндэ даалгаха;

Хүдөө ажахын культурануудай ургасые харууһалгын хүдэлмэринүүдэй ябаса тухай МТС-үүдэй директорнүүд ба колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй элидхэлнүүдые республикын Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерстводэ, КПСС-эй айкомуудта, аймгүйсэдкомуудта саг үргэлжэ шагнаха, эдэ шухала хүдэлмэринүүдые түргэнөөр дүүргэхэ хэмжээнүүдые абаха.

2. Пропашной культурануудай ряд хоорондын газарай, гречихэ ба горохын үргэн рядтай тарилгын, олон жэлэй ногоонуудай үрһэ абаха, ургасын ряд хоорондын газарай элдүүрилгэ болон ургасые харууһалгын бусад хүдэлмэринүүдые механизацилхын тула бии байһан пропашной транспортна бүхы зэр зэмсэгүүдые гүйсэд ашаглаха ябадал хангахыень республикын Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министерствые, МТС-үүдэй директорнүүдые уялгалха.

Колхозууд, МТС-үүд хоорондын договорнуудаар хараалагдаһан, хүдөө ажахын культурануудай ургасые харууһалгын механизированнэ хүдэлмэринүүдэй бүхы комплексые эрхэбэшэ дүүргэлгын түлөө нюураараа харюусаха байһан тухайнь МТС-үүдэй директорнүүдтэ һануулха.

Берлиндэ гадаадын хүлһэншэдэй хэһэн бузар хорото аашада гүн гүнзэгыгөөр зэбүүрхэжэ байһанаа советскэ арад мэдүүлнэ

Казахстанай эрдэмтэдэй үгэ

АЛМА-АТА, июниин 27. (ТАСС). Казахска ССР-эй бүхы ажалша[...]тай хамта республикын эрдэмт[...] Берлиндэ арадуудай эб найрамда[...]да ба аюулгүй байдалда реакци[...] болон фашизмын хэһэн бузар до[...]толго тушаа зэбүүрхэлээ мэдүүлн[...]

Мүнөөдэр, Казахска ССР-[...] Наукануудай академиин конф[...]ренци-зал соо олон хүнэй хабаадал[...]гатай суглаан болобо.

—Немецкэ арадта дайсан хари[...] хүсэнүүдээр эмхидхэгдэһэн ба з[...]ригжуулагдаһан бузар, жэгшүүр[...]тэ муухай ааша хадаа,—гэжэ Ка[...]захска ССР-эй Наукануудай ака[...]демиин вице-президент, филологи[...]ческа наукануудай доктор Нигме[...] Сауранбаев хэлэбэ,—эб найрамда[...]лай лагерта сохилто хэхэ зорилго[...]той байгаа. Энэ гэмтэ һэдэлгы[...] түргөөр ба эрид шангаар үгы хэһэ[...] ябадал Германска Демократическа Республикын демократическа ёһ[...] журамай бата байһые, тэрэнэй правительствые арад үргэн олониитын халуунаар дэмжэдэг байһые бүхы хүн түрэлтэндэ харуулаа.

Түүхын, археологиин ба этногра[...]фиин институдай ахалагша научн[...] сотрудник түүхын науканууда[...] кандидат Багдат Абишевада үгэ ү[...]тэбэ. Тэрэ иигэжэ мэдүүлбэ:

—Шэнэ дайнай ошо галые Бер[...]линдэ шатааха гэһэн фашист[...] алууршадай һэдэлгын буруу [...]рэһэниинь германска арадта, Е[...] подохи эб найрамдалай хэрэгтэ [...]зол болобо. Германиин ажа[...] тэдээндэ эрид шанга харю[...] байна.

Суглаанда хабаадагшад Ге[...]ска Демократическа Республ[...] хүдэлмэришэдтэ, албахаагшад[...] эрдэмтэдтэ хандаһан хандал[...]талан абаа. Германиин социал[...]ческэ единэ партиие ба респ[...]кын правительствые тойрон [...]нигтаар жагсаха, һэрэмжэеэ дэ[...]шэлүүлхэ, демократическа амгала[...] үндэһэ һуури дээрэ Германиин н[...]гэдэл байгуулхын түлөө, эб най[...]рамдал сахихын ба батадхахын тү[...]лөө эрид шангаар тэмсэхэ гэж[...] тэрээн соогоо уряална.

Берлиндэ болоһон событинуудта[...] дашарамдуулан, суглаанууд хүнд[...] машина бүтээлгын Алма-атинск[...] завод ба электротехническэ завод[...]то болобо.

Харьковска машина бүтээгшэдэй зэбүүрхэлэй голос

ХАРЬКОВ, июниин 27. (ТАСС). Берлиндэхи событинуудта зорю[...]лагдаһан хүдэлмэришэдэй, инж[...]нернүүдэй ба албахаагшадай е[...] суглаанууд городой томо предпри[...]тинуудта болобо.

Фашистска бузар хорото аа[...] тушаа өөрынгөө протест мэдүүлх[...] тула транспортна машина бүтээ[...]гын заводой олон мянган хүнт[...] коллектив нэгэдэхи халаанай ду[...]рэһэнэй һүүлээр суглараба.

—Бүхы дэлхэйн арадууд,—гэ[...] тепловоз хабсаруулгын цехын сл[...]сарь нүхэр Галикин хэлэбэ,—пр[...]вокаторнуудай бузар ааша туш[...] зэбүүрхэнэ. Гэбэшье, эб найрамд[...]лай хүсэтэ лагериие һулаpуулж[...] шадаха хүсэн байхагүй юм гэж[...] фашистнууд мэдэг лэ. Немец[...] ажалшад эб найрамдалай дайс[...]дай бүхы аашануудта эрид харк[...] үгэхэ юм гэжэ хүдэлмэришэд, и[...]женернүүд, мастернууд бидэн[...] этигэнэбди.

Орджоникидзын нэрэмжэтэ тра[...]торна заводто, подшипникова, «Св[...] шахтёра», «Серп и молот» гэж[...] заводуудта ба городой бусад пред[...]приятинуудта протестын суглаа[...]нууд болобо.

Немецкэ хүдэлмэришэдтэ ханда[...]һан хандалганууд соогоо, Харько[...] городой ажалшад Германска Де[...]мократическа Республикын хүдэл[...]мэришэн ангитай нэгэн һаналта[...] байһанаа мэдүүлнэ, һэрэмжэеэ дээ[...]шэлүүлхэ, Германска Демократи[...]ческа Республикын правительствые Германиин нэгэдэлэй түлөө тэрэнэй тэмсэлые шэн зоригто ажалаараа дэмжэхэ гэжэ немецкэ ажалшадые уряална.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

„Улаан-Шулуутай" колхоз юундэ гээгдэнэб?

«Улаан-Шулуутай» гэжэ хүдөө ажахын артель Мухаршэбэрэй аймагай томодхогдоһон колхозуудай нэгэн юм. Томодхогдожо хамтадхагдаһан сагһаа хойшо гэхэ гү, али 1950 онһоо хойшо энэ колхозой ниитын ажахы хэр зэргээр ургаа, хүгжөө гээшэб гэжэ хаража үзөө һаа, тиимэ ехэ хубилалта болоогүй.

Үнгэрһэн гурбан жэл соо колхозой ниитын малажалые хүгжөөхэ түсэб нэгэшье түрэлэй малаар дүүргэгдөөгүй, харин зарим малынь хороһон байна. Жэшээлхэдэ, тус колхоз 1950 ондо бүхы дээрээ 1322 толгой эбэртэ бодо малтай, 2355 толгой хони ба ямаатай байгаа һаа, мүнөө тэрэнь үсөөрһэн байна. Бэшэшье малынь тиимэ ехэ олон болоогүй. Гадна, малайнь ашаг шэмэ үгэлгэ тон бага. Жэл бүхэндэ түсэбтэ продукцияа абажа шаданагүй.

Сабшалангай болон тарянай бага ургаса абтана. 1950—1951 онуудта тарянайнгаа гектар бүриһөө дунда зэргээр миил 1—2 центнер үлүүтэй ургаса хуряагдаа. Тиихэдэ нёдондошье тарянайнгаа гектар бүхэнһөө оройдоо 6 центнер хуряаһан байха юм. Тус колхоз хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргэдэггүй.

Эдэ дутагдалнууд яахадаа гараhаб гэхэдэ, колхозой правлени ба партийна организаци ажахын перспективнэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ёһотой анхарал хандуулнагүй.

Артелиингээ ажахые хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые мүнөө хүрэтэр зохёогоогүй байха юм.

Колхозой партийна эхин организаци (секретаринь нүхэр Дашицыренов) колхозойнгоо ниитын ажахые саашаданъ хүгжөөхэ тухай нэгэшье асуудал шиидхэнэгүй.

Партийна суглаануud дээрэншье нимэ асуудалнууд табигданагүй. Ажахын элдэб саг зуурын кампаниинуудые үнгэргэхэ тухай асуудал гү, али ехэнхидээ партийна дээдэ органуудай шиидхэбэринүүд партийна суглаануud дээрэнь зүбшэн хэлсэгдэдэг байха юм.

Артелиин правлениин ажалябуулгые партийна организаци хинан шалганагүй, тарянажалай бригадануудай бригадирнуудай, фермэнүүдые даагшадай тоосоонуудые зүбшэн хэлсэнэгүй. Ажахын асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ колхозой коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд ёһотойгоор элсүүлэгдэнэгүй. Зарим коммунистнуудта партийна даалгабари үгтэнэгүй. Тэдэнэр газетэ, журналнуудые захижа уншанагүй.

Фермэнүүд болон бригадануудтань политическэ элидхэл, лекци, хөөрэлдөөн үсөөн үнгэргэгдэнэ.

Гадна, тарянажалай болон малажалай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлэгдэнэгүй.

Колхозникуудай дунда политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэри партийна организациин һайнаар ябуулжа шадаагүй дээрэһээ эндэ ажалай журам һула байна. Олон колхозникууд жэлһээ жэлдэ ажалта үдэрэй минимум олодоггүй.

Ажахын амжалтануудые туйлаха бүхы арга боломжонууд «Улаан-Шулуутай» колхоздо бии. Юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа сабшалангай, тарянай һайн газартай. Ехэнхидээ сабшалангынь уһанай юм. Гэбэшье, жэл бүхэндэ бага үбһэ абаһан дээрэһээ малаа тураана, гарзалуулна, ашаг шэмыень доошолуулна. Колхозой ниитэ доходые һүүлэй гурбан жэлэй тоосоон дээрэһээ харахада, 1950 онойхиһоо нёдондонойнь доход хэдэн олон мянган түхэригөөр хороһон байна.

Яахадаа ниитынь ажахы хангалтагүйгөөр хүгжэнэб гэхэдэ, тус колхозой партийна организаци колхозойнгоо правлениин ажал-ябуулгые ёһотойгоор залан удариданагүй, партийно-эмхидхэлэй ба партийно-политическэ хүдэлмэриие һулаар ябуулна.

Колхозой ниитын ажахые саашадань хүгжөөн дэбжүүлхэ хэрэгтэ тус партийна организациин үүргые эрид дээшэлүүлхэ шухала.

Н. Цыбенов, манай корреспондент.

Шиидхэбэринүүдэй гүйсэдхэлые саг үргэлжэ хинаха

Аймагай партийна активай суглаан һаяхан Кяхта городто болобо. Шиидхэбэринүүдэй ямараар гүйэдхэгдэдэг тухай, тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай асуудал тэндэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Партийна суглаануудай, пленумүүдэй, айкомой бюрогой олохон шиидхэбэринүүдэй бэелүүлэгдэнгүй үлэдэг байһые элидхэлшэ — КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Мамурков болон үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна. Жэшээнь, аймагай колхозуудта тэжээлэй бата бэхи база байгуулха, адуу малай типовой дулаан байрануудые эмхитэйгээр бариха тухай тон олон тогтоолнууд КПСС-эй айкомой пленум дээрэ, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй сесси дээрэ [illegible] баталагдаһан байха юм. Теэд эдэ тогтоол [illegible] бэелүүлэгдэдэггүй бай[illegible].

Ай[illegible] ко[illegible]дай эхин парторгани[illegible]нууд зарим шухала асуудал[illegible] [illegible]нууд дээрээ табижа, [illegible] һайн [illegible]дхэбэринүүдые абадаг байна. Гэбэшье, тэдэ шиидхэбэри[illegible] т[illegible] үсөөниинь дүүргэгдэдэг [illegible] юм.

Шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада тэдэнэй гүйсэдхэлые эмхидхэжэ, саг үргэлжэ хинажа байха шухала гэжэ партийна активай суглаан тогтоогоо.

Б. Дымбрылов.

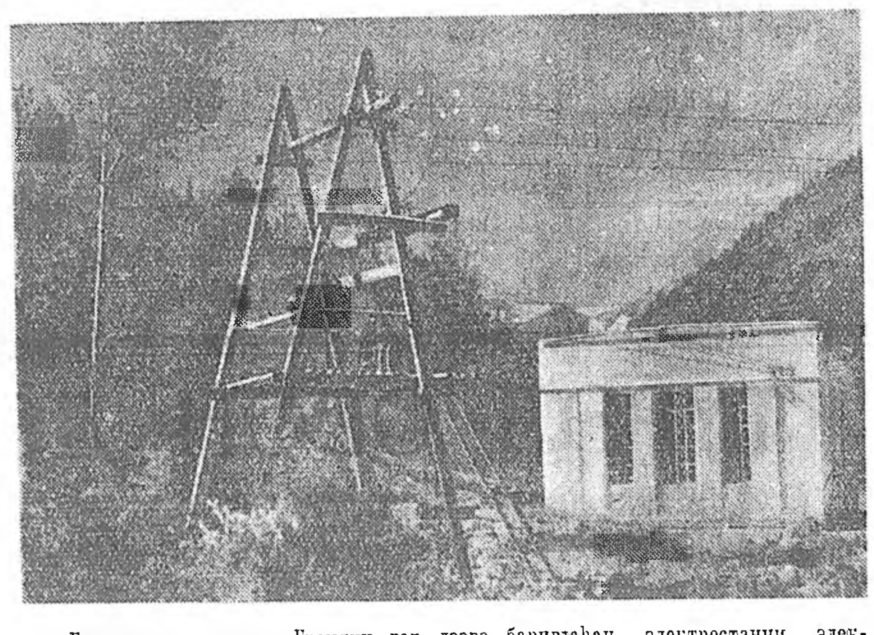

Баргажан тосхониие Гремячи гол дээрэ баригдаһан электростанци электрын галаар таһалгаряагүйгөөр хангана. **О. Зэкниин** фото.

Новаторнуудай экипаж

Арадай ажахын хүгжэхэтэй хамта гол мүрэнэй транспорт жэл бүри шэнэ шэнэ пароходууд ба түхеэрэлгэнүүдээр хангагдана. Гол мүрэнэй транспортын хүдэлмэришэд пароход жолоодолгын шэнэ шэнэ методүүдые шудалжа, ашаа зөөлгын үные химдаруулна, ашаа улам ехээр шэрэдэг болоно.

Ашаа зөөлгын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэ ба пароходуудай аваригүйгөөр хүдэлмэрилгэ уһанзамшадай коллективэй эбтэйгээр хүдэлмэрилһэнһөө дулдыдадаг, Сэлэнгын уһан замай техническэ участогай хүдэлмэришэд (начальнигынь нүхэр Хамзин) республикын 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, апрель—май һарануудайнгаа түсэбые бүхы дээрэнь 113 процент дүүргээ. Уһанзамшадай амжалтатай хүдэлмэридэ «Ангарстрой» гэжэ пароходой экипаж ехэ үүргэ дүүргээ. Тус экипаж эршэмтэй һайнаар хүдэлмэрилжэ, бүхы коллективэй түсэбөө дүүргэлгэдэ нилээд туһалһан байха юм.

Капитан нүхэр Герасимовай хүтэлбэрилдэг «Ангарстрой» гэжэ пароходой коллектив үнгэрэгшэ жэлнүүдэй дүй дүршэлые хаража үзөөд, энэ жэлэй навигациин үе соо пароход ашаглалгын коэфициентые 61 процент, мүн пароходой ябасы[н] 2664 час хүргэхэ гэһэн уялга абаа һэн. Гадна, пароходой команда навигациин эсэс хүрэтэр Сталинск[а] шангай лауреат нүхэр Бурлаковай шэнэ методээр хүдэлмэрилжэ, пароходоо үбэлэй заһаба[]рилгада байлгахадаа капиталь[на] заһабарилга хэнгүйгөөр 5000 түхэриг гүрэнэй мүнгэ арьбалха уялга абаһан байгаа.

Навигациин эхилһэнһээ хойшо пароходой команда абаһан уялгаяа бэелүүлжэ байна. Капитан Герасимов ба механик Мрiнский хоёр баржые түлхижэ ябуулха түрүү методые Сэлэнгэ мүрэн дээрэ майн 7-ной үдэр түрүүшынхеэ хэрэглэһэн байна. Энэ методээр үнгэргэгдэһэн түрүүшын рейс һайн үрэ харуулаа. Майн 27-до «Ангарстрой» пароходой экипаж түрүү методые хэрэглэн хоёрдохи рейсдээ гараа һэн. Хэрбээ нэгэдэхи рейсдэ ябахадаа тус пароходой техническэ скоростынь 23 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байгаа һаа, хоёрдохи рейсдэ 50 процент дээшэлүүлэгдээ. Гадна, хоёрдохи рейснь гансал Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр бэшэ, мүн Чикой гол дээгүүр хэгдэһэн байбашье, иимэ амжалта туйлагдаа.

Түрүү методые ажалдаа хэрэглэһэнэй ба часовой графигаа таһалдуулангүй ябаһанай ашаар тус пароходой команда ехэ амжалта туйлана.

Навигациин түрүүшын үедэ пароходой техническэ скорость 11,7 процент, ябасын саг 42 процент дээшэлүүлэгдээ. Тус пароход 1,5 тонно түлишэ ба 10 процент түрхилгын материал арьбалаад байна.

Пароходой командын дэргэдэ техническэ совет хүдэлмэрилнэ. Энэ совет хүдэлмэриингөө түсэбые баталаад, мүнөө пароходойнгоо техническэ хүсэ шадалыень бүри һайнаар ашаглахын түлөө хэмжээ ябуулгануудые хараалжа байна.

Энэ пароходой коллективэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Түрүү, прогрессивнэ методые манай республикын уһан замда үргэнөөр хэрэглэхэ арга боломжые «Ангарстрой» пароходой дүй дүршэл харуулаа. Тиимэһээ Улан-Удын пристаниин ажахын хүтэлбэрилэгшэд ба партийна организаци Сталинска шангай лауреат нүхэр Бурлаковай түрүү методые бусад пароходуудай командануудта нэбтэрүүлжэ, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ ба гүрэнэй мүнгые ехээр арьбалха зэргэтэй.

Л. Бондаренко.

Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл

Бичурын аймагай һургуулинуудта

Һургуулинуудтахи һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин амжалта һуралсалай шэнэ жэлдэ һайнаар, саг соонь бэлэдхэһэнһээ дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ. Үнгэрэгшэ жэлэй һуралсалай эхилхэдэ аймагай зарим һургуулинууд бэлэдхэл муутай байһан юм. Үнгэрэгшэ жэлэйнгээ энэ алдууе дабтахагүйн тулада ерэхэ һуралсалай жэлдэ саг соонь бэлэдхэхэ асуудал һургуулинуудай директорнүүд болон даагшадай хабаадалгатайгаар үшөө март һарада хэлсэгдэһэн юм. Аймагай зарим һургуулинууд һуралсалай шэнэ жэлдэ мүнөө һайнаар бэлэдхэжэ байна. Дээдэ-Мэргэнтын ба Сухорчьевско эхин һургуулинууд, мүн Еланска долоон жэлэй һургуули жэл соо хүсэд хүрэхэ түлеэгээ асараа. Тэрэшэлэн аймагай һургуулинуудай хахадһаа олонхинь жэл соо хүрэхэ түлеэгээ газаагаа асарһан байна. Олохон һургуулинууд түлеэгээ газаагаа зөөжэ эхилээ. Елань тосхоной һургуулиин һурагшадай түрэлхид һургуулинуудые һуралсалай шэнэ жэлдэ һайнаар бэлэдхэхын түлөө мүрысөө үүсхэһэн байна. 1953—54 оной һуралсалай жэлдэ һургуулинуудые һайнаар бэлэдхэхэ гэһэн уряатайгаар Еланай сомоной ниитын ба советскэ организацинууд аймагай колхоз, һургуули болон сомонуудта хандаһан байна. Һургуулинууд болон интернадуудай байрануудые болзорһоонь урид һайн шанартайгаар заһабарилха, жэл соо хүсэд хүрэхэ түлеэ һургуулиин ба багшанарай газаа буулгаха, багшанарай байха гэр бариха гэһэн уялга өөһэдынгөө хандалга дотор еланайхид абаһан байгаа. Эдэнэр абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Жэл соо хүсэд хүрэхэ түлеэн һургуулиин газаа буулгагдаа.

Заһабарида хэрэглэгдэхэ материал хүсэд абтаа. Еланайхид мүнөө һургуулиин байрануудые заһабарилжа байна.

Еланайхидай уряае аймагай һургуулинууд болон олониитэ ажалшад халуунаар дэмжээ.

Окино-Ключи тосхондо 3 классай багтаха комнатонуудтай һургуулиин нэмэлтэ байшан баригдажа дүүрэхэеэ байна. Окино-Ключи тосхоной долоон жэлэй һургуули һуралсалай шэнэ жэлһээ эхилэн дунда һургуули болгогдохо юм.

Билютай тосхондо һургуулиин нэмэлтэ байшан баригдажа дүүрэжэ байна. Эндэ долоон жэлэй һургуули бии болохонь.

Һуралсалай ерэхэ жэлһээ эхилэн аймаг соохи интернадта байгшадай тоо нилээд олошорхо болоно. Тиигэжэ Буйска долоон жэлэй һургуулида шэнэ интернат нээгдэхэнь. Энэ интернадта шухала хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүд худалдан абтаа.

Бичура тосхондо долоон жэлэй һургуули нээхын тула ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Аймагай арадай гэгээрэлэй таһаг һургуулинуудые заһабарилгада хүсэд хүрэхэ материалнуудые асараа.

Аймагай һургуулинуудые һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэхэ тухай асуудал аймгүйсэдкомой заседани дээрэ үшөө март һарада зүбшэн хэлсэгдэһэн юм.

Һургуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлэй эмхи зургаанuudта түлеэ бэлдэлгэ мүн лэ амжалтатайгаар ябажа байна. Окино-Ключевскойн хүүгэдэй байшанда 800 кубометр, Бичурын хүүгэдэй байшанда 500 кубометр түлеэн буулгагдаа.

Багшанарай эрдэмээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ мүн лэ шухала анхарал хандуулагдана. Гүйсэд эрдэмгүй багшанар зунай сагта педучилищиин ба пединститудай заочно сессинүүдтэ һуража байна.

Энэ жэл бүхы дунда ба долоон жэлэй һургуулинуудай дэргэдэ һуралсалай-туршалгын участогууд байгуулагдаа.

Һургуулинуудай дэргэдэхи библиотекэнүүдэй номууд саг үргэлжэ олошорно. 1953 оной турша соо аймагай һургуулинуудта хүүгэдэй уншаха 7 мянга түхэригэй ном худалдан абтаа.

Аймагай дунда ба долоон жэлэй һургуулинуудай физическэ болон биологическа кабинетүүдтэ һуралсалай түхеэрэлгэнүүд нэмэгдээ. Энэ жэл хэмтэ 11 мянган түхэригэй һуралсалай түхеэрэлгэ худалдан абтаа.

Ф. Степанов.

Үлэгшэнэй долоон жэлэй һургуулида

Закаменай аймагай Үлэгшэнэй долоон жэлэй һургуули (директорынь нүхэр Михаил Дугарович Цаганов) һуралсалай шэнэ жэлдэ муу бэшээр бэлэдхэжэ байна. Түсэбэй ёһоор һургуулида 400 кубометр түлеэн, мүн багшанарта 200 кубометр түлеэн бэлэдхэгдэжэ, һургуулиин газаа асарагдаа. Энэ һургуулиин байшанда бага заһабари хэрэгтэй. Мүнөө эндэ багшанарай байха нэгэ гэрые урилжа табиха, нэгэ байрада пеэшэн шэнээр бариха, гэрэйнь оройе хушаха, 10 парта заһабарилха гэхэ мэтын хүдэлмэринүүд хэгдэжэ байна.

— Һуралсалай шэнэ жэлдэ һургууляа түгэс бэлэн болгохын тула үүсхэл оролдолгоёо гаргахабди, — гэжэ һургуулиин директор нүхэр Цаганов хөөрэнэ.

Д. Доржиев.

Газар уһалалгын дүршэлһөө

Хүдөө ажахын культурануудай ургаса дээшэлүүлхын тулада хэгдэдэг агротехническэ хэмжээ-ябуулганuudай комплексдо ургамалые саг болзортонь шииг нойтоор хангаха гээшэ угаа ехэ удхашанартай.

Манай республикада заримдаа зунай сагта ган гасуур болодог ба олонхи колхозуудай газарай хүрьһэнэй бэедээ шииг нойто удаан саг соо баридаггүй, элһэлиг байдаг тула хүдөө ажахын ургамалнуудые гансашье хабарай сагта бэшэ, мүн зунай сагта, ургажа байха үедэнь шииг нойтоор хүсэд хангажа байха шухала. Манай хүдөө нютагуудта гол горхонуудай элбэг тула колхозууд тэдэнэй уһаар зунай сагта таряалан ба сабшалангаа уһалжа байха дүүрэн арга боломжотой. Манай республикын эрхэ байдалда хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зунай уһалууриин тон ехэ удхашанартай байһые түрүү колхозуудай ба Онохойско мелиоративно-туршалгын станциин олон жэлэй дүй дүршэл эли тодоор харуулжа үгэнэ. Тэдэнэр манай республикын эрхэ байдалда уһалалгые агротехническэ бусад хэмжээ-ябуулганuudтай хамта хэхэдэ хүдөө ажахын культуранuudай, мүн сабшалангай үндэр ургаса абтаха байна гэжэ тодоруулаа.

Онохойско мелиоративно-туршалгын станциин олон жэлэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада манай эндэхи эрхэ байдалда намар ба хабарай сагта газарай хүрьһэндэ шииг нойто һайнаар тогтоохо; зундаа тарянай, үбһэ ногооной ургажа байха үедэнь уһалха гээшэ ехэхэн удхашанартай. Илангаяа июниин хоёрдохи ба гурбадахи декаданuudта манай республикын тарянай гол культура болохо хабарай шэниисые уһалжа эхилхэ тон шухала. Түрүүшын уһалалгые удааруулаа һаа, тарянай ургасада ехэ хохидол болодог. Мүн түрүүшын уһалалгаһаа гадна, хойшо хойшодоо тарянай сэсэглэхэ үе болотор уһалжа байха хэрэгтэй.

Онохойско мелиоративно-туршалгын станциин элирүүлһэнэй ёһоор, манай республикын колхозуудта үргэнөөр дэлгэрһэн «лютесценс 62» гэжэ сортын хабарай шэниисые уһалхада тэрэ тон һайнаар ургадаг. Тус станцида һүүлэй 3—4 жэл соо энэ сортын шэниисэдэ туршалга хэһые жэшээ болгон харуулбал, иимэ тоо баримтанууд гэршэлнэ:

Туршалгын вариантнууд	Гектарһаа ургаса (центнерээр)	Уһалагдадаггүй вариантда орходоо тэрэнэй хүгжэлтэ (процентээр)
Уһалалгагүйгөөр	10,5	100,0
Тарилгын урда тээхи уһалалга	15,9	156,2
Тарилгын урда тээ ба зундаа нэгэ дахин уһалалга	20,5	195,2
Тарилгын урда тээ ба зундаа хоёр дахин уһалалга	22,9	218,1
Тарилгын урда тээ ба зундаа гурба дахин уһалалга	24,6	234,2

Энээн дээрэһээ харахада, утэгжүүлэгдээгүй газар дээрэһээ гансал уһалһанай ашаар иимэ ехэ ургаса хуряажа болохо байна.

Тарянай газар уһалалгые агротехническэ бусад хэмжээ-ябуулганuudтай хамта үнгэргэхэдэ бүри ехэ ургаса хуряагдана. Жэшээлхэдэ, урда жэлынь ондоо культурануудые тарижа хуряаһан поли дээрэ 1952 ондо утэгжүүлгэ ба уһалалга хэһэнэй ашаар «лютесценс 62» гэжэ сортын шэниисэ иимэ ургаса үгөө:

Туршалгын вариантнууд	Гектарһаа ургаса (центнерээр)	Уһалагдаагүй ба утэгжүүлэгдээгүй вариантда орходоо тэрэнэй хүгжэлтэ (процентээр)
Пар дээрэ		
Утэгжүүлэгдээгүй ба уһалагдаагүй газарта	12,9	100,0
Утэгжүүлэгдээгүй аад, уһалагдажа байһан газарта	22,0	170,5
Нютагай ба минеральна хүсэд утэгжүүлгэ хэһэн, тэрээн дээрэ минеральна утэгжүүлгээр хоёр дахин нэмэлтэ тэжээл үгэһэн; мүн уһалагдаһан газарта	38,2	296,1
Минеральна хүсэд утэгжүүлгэ дээрэ минеральна утэгжүүлгээр хоёр дахин нэмэлтэ тэжээл үгэһэн ба уһалагдажа байһан газарта	41,9	324,8
Олон жэлэй ногоо тариһан газарта		
Утэгжүүлэгдээгүй ба уһалагдаагүй газарта	14,1	100,0
Утэгжүүлэгдээгүй аад, уһалагдажа байһан газарта	28,5	202,1
Нютагай ба минеральна утэгжүүлгэ хэһэн, мүн уһалагдажа байһан газарта	41,3	292,9
Минеральна хүсэд утэгжүүлгэ хэһэн ба уһалжа байһан газарта	45,3	321,2

Минеральна хүсэд утэгжүүлгэ (азотно—90 килограмм, фосфорно—90 килограмм, калийна—60 килограмм) пар гү, али ногоо тариһан газарые элдүүрилхэ үедэ оруулагдадаг байгаа. Тиигээд тарянай ургажа байха үедэ минеральна утэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээлнүүд үгтэдэг һэн. Нютагай ба минеральна утэгжүүлгэнүүдые холёод, утэгжүүлгэ хэхэдээ гектар газарта 10 тонно наг шэбхэ ба минеральна хүсэд утэгжэлгэ (гектар газарта азотно—45 килограмм, фосфорно—45 килограмм, калийна —30 килограмм) оруулагдадаг байгаа.

Сабшалан утэгжүүлжэ, үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхэ талаар Онохойско мелиоративно-туршалгын станциин туршалганuudые хэжэ элирүүлһэн зүйлнүүд республикын түрүү луговодуудай олон жэлэй дүй дүршэлөөр батадхагдана. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз сабшалангаа уһалжа, ехэхэн талмайн гектар бүриһөө 45-һаа 100 хүрэтэр центнер ургаса хуряаһан байна.

Республикын суута луговодууд А. И. Батышев, Р. Д. Санжанов, Ц. О. Бадмажапов, Д. О. Хобдоев гэгшэд сабшалангаа зундаа хоёр—гурба дахин уһалһанай ашаар жэл бүри гектарһаа 100—130 центнер үбһэ хуряадаг.

Уһалуури эрхилхэ хэрэгтэ уһалалгын болзор ба нормо сахилга ехэхэн удхашанартай. Манай республикын колхозуудта Онохойско мелиоративно-туршалгын станци зунай үедэ иимэ болзорнуудта газар уһалхые дурадхана:

Культурануудай нэрэ	Культурануудай ургаха үе	Уһалалгын календарна болзор
Ороһото культуранууд		
а) түрүүшын уһалалга	Үндэһэлэлгэ	Июниин 2-дохи ба 3-дахи декаданuudта
б) хоёрдохи „	Шэлбэлэлгэ	Июлиин 2-дохи ба 3-дахи декаданuudта
в) гурбадахи „	Эдеэтэй боложо эхилэлгэ	Июлийн 3-дахи ба августын 1-дэхи декаданuudта
Хартаабха		
а) түрүүшын уһалалга	Олон эшэтэй боложо байхадань	Июлиин 2-дохи декадада
б) хоёрдохи „	Сэсэглэжэ эхилэлгэ	Июлийн 3-дахи декадада
в) гурбадахи „	Олоороо сэсэглэлгэ	Августын 1-дэхи декадада
Сабшалан		
а) түрүүшын уһалалга	Үндэһэлэлгэ ба ногооной жэгдэрэн хүхэржэ ургалга	Майн 3-дахи декадада
б) хоёрдохи „	Нугын ногооной сэсэглэлгэ	Июнийн 2-дохи хахад

Туршалгын станци тарилгын гектар газарта уһалалгын иимэ нормо дурадхана: «лютесценс—62» гэжэ сортын шэниисэдэ—700—800 кубометр, «фильгия» гэжэ сортдо—800—900, овёсто—900, хартаабхада—400—500, корнеплодуудта—400—500, тиихэдэ хээрын сабшаланда 600—800 кубометр уһа оруулха шухала.

Тэрээнһээ гадна, сабшалан уһалхадаа газарайнь ямар хүрьһэтэйе хаража үзэхэ хэрэгтэй. Зунай сагта хара шоройтой, уһа багаар табидаг хүрьһэтэй гектар газарта 800—100 кубометр уһа оруулжа болоно. Шабарлиг хүрьһэтэй гектар газарта—600—800, элһэлиг газарта—500—700 кубометр уһа оруулхада тааламжатай.

Манай республикын колхозуудта уһалууриин сабшалан ба полинуудай ургасые эрид дээшэлүүлхэ дүүрэн арга боломжо бии.

«Уһалагдадаг ба хатаагдаһан бүхы газарнуудые ехэ бүтээсэтэйгээр ашаглаха ябадал хангаха. Саг үргэлжын каналнуудай орондо саг зуурын каналнуудтай уһажуулгын шэнэ системэдэ хаа хаанагүй ороход ябадал хангаха» гэжэ партиин XIX съездын директивэнүүд соо хэлэгдэнэ. Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлсэхын тулада манай республикын колхозууд гол горхонууд болон һубаг канаваннуудайнгаа уһые гүйсэд ашаглахын түлөө оролдохо ёһотой.

М. Рампилова, хүдөө ажахын наукануудай кандидат.
Н. Хребтов, К. Бобров, Онохойско мелиоративно-туршалгын станциин научна сотруднигууд.

Ургасын хойноһоо харууһалга—элбэг баян ургаса хуряалгын шухала нүхэсэл мүн

Республикын аймагуудта хабарай тарилгын ба пар хахалалгын ябаса тухай

1953 оной июниин 25-най мэдээн

(түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Таригдаа: бухы яровой	Таригдаа: овощь	Таригдаа: зелёнко	пар хахалалга
Яруунын	102,7	74,7	105,3	109,1
Кабанскын	102,5	100,0	98,3	96,3
Мухаршэбэрэй	101,4	69,1	100,1	100,2
Б.-Кударын	100,1	98,3	95,4	100,2
Курумканай	99,7	70,0	95,4	90,5
Прибайкальска	98.9	48,6	86,6	82,5
Кударын	98,4	30,6	71,4	68,2
Заиграйн	98,1	65,8	60,7	100,2
Тарбагатайн	98,0	78,8	82,9	85,3
Баргажанай	97,5	72,0	66,2	85,3
Хориин	97,1	70,6	79,9	95,6
Бичурын	96,8	51,3	60,2	84,7
Иволгын	96,7	73,6	73,2	106,6
Хэжэнгын	95,6	58,8	77,5	105,2
Кяхтын	95,4	61,1	66,8	96,3
Түнхэнэй	93,5	84,3	51,9	100,0
Зэдын	89,3	66,7	52,2	100,2
Закаменай	87,8	50,0	29,7	65,7
Сэлэнгын	85,8	65,3	50,2	93,1
Х. Байгалай	81,6	45,0	33,3	—
Ториин	80,1	53,8	18,7	75,8
Баунтын	65,9	46.7	30,0	—
Ахын	12,9	—	—	—

Тарихые таряад мартажархёо...

Мүнөө Бичурын аймагай XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой полинууд дээрэ сахарна свёкло һайнаар ургажа байна. Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэд свёкло таряад лэ, һанаагаа амаршоо. Юуб гэхэдэ, мүнөө сахарна свёклын плантацинууд дээрэ үдхэнөөр ургаһан газарнуудыень шэнгэрүүлхэ свёклын нарай намаануудые сооро эдидэг сохонуудтай тэмсэхэ хэрэг үшөө эхилэгдээгүй байһаар. Эдэ сохонуудтай тэмсэхын тулада сахарна свёклын плантацинууд хороор угаагдаха ёһотой. Теэд тус колхоз хүсэд хүрэхэ хоро худалдажа абаагүй, бэлэдхээгүй байһаар.

Зарим бригаданууд плантацинуудаа хороор угаажа һаянай эхилээ. Теэд тэдэнэр хоро хэрэглэхэ дүршэл багатай дээрэһээ энэ хүдэлмэреэ шанар муутайгаар дүүргэнэ. Тэдээндэ яагаад хоро хэрэглэхэ тухай хэншье заажа үгэнэгүй. Бичурын сахарна заводой агроном нүхэр Кривощеков эндэ ганса нэгэ срэдэг.

XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз свёклын үндэр ургаса ургуулжа, хуряаха дүүрэн арга боломжотой. Зүгөөр энэ культурын хойноһоо харууһалгые ойрын сагта һайжаруулха шухала.

С. Федоров.

Шурыгинагай звенодо

Заиграйн аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Лукерья Прохоровна Шурыгинагай хүтэлбэрилдэг хартаабхын үндэр ургасын бригада мүнөө гурбан звено болоод, хүдэлмэрилжэ байна. Лукерья Прохоровнагай өөрын хүтэлбэрилдэг звенодо 8—9 хүн саг үргэлжэ хүдэлмэрилнэ. Хартаабха һуулгаха ба малтаха халуун үедэ колхозой правлени хүдэлмэришэдые нэмэжэ үгэдэг юм. Нүхэр Шурыгина мүнөө урда урда жэлнүүдэйнгээ хүдэлмэриин дүй дүршэлые согсолон, звеногойнгоо гэшүүдтэй, мүн нэмэжэ ерэһэн хүдэлмэришэдтэй сүлөөтэй сагтаа хөөрэлдөө үнгэргэжэ, хартаабхын үндэр ургаса ургуулдаг арга метод тухайгаа тэдэндэ хэлэжэ үгэдэг.

... Наг шэбхэ зузаанаар тараажархиһан хахалагдаагүй газарай далан дээрэ Лукерья Прохоровнае хори гаран эхэнэрнүүд (тэдэнэй дунда һая ерэһэн залуухан басагадшье олон) тойрожо һуугаад, хөөрөөень анхаралтайгаар шагнана.

— Хартаабха хадаа арадай ажахыда угаа ехэ удхашанартай. «Хартаабха — хоёрдохи талхан» гэжэ манай эндэ дэмы хэлсэдэггүй юм,— гээд Лукерья Прохоровна хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ: — хартаабхын ургасые эрид дээшэлүүлхэ тухайда партиин XIX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд соо онсо тэмдэглэгдэһэн байна. Уралай болон Сибириин районуудта гектарһаа 125—175 центнер хүрэтэр хартаабхын ургаса хуряадаг болохо гэжэ тэрэ шиидхэбэринүүд дотор хэлэгдэнэ. Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлэлсэхын тулада бидэнэр бүхы оролдолгоёо гаргажа хүдэлмэрилхэ ёһотойбди. Манай звено энэ жэлдэ 10 гектар талмайһаа га бүриин 300 центнер ургаса хуряаха гэһэн социалистическэ уялгатай. Энэ уялгаяа дүүргэжэ шадахабди.

Лукерья Прохоровнагай звено агротехникын заабаринуудые нарийнаар сахидаг, наукын туйлалтанууд болон түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые ажал хүдэлмэридөө зоримгойгоор нэбтэрүүлдэг байна. Тиин хартаабха тариха, ургуулха, хуряаха талаар звеногойхид ехэхэн дүй дүршэлтэй болоо.

Тэдэнэр удаадахи жэлдэ хартаабха тариха полиёо гүнзэгыгөөр хахалуулаад, түрүүшын саһанай оромсоор газарай хүрьһэндэ шииг нойто барихын тулада саһа тогтоохо хүдэлмэри хэжэ эхилдэг. Тиигээд намар-үбэлэй сагта тогтооһон саһаниинь хабар болоходо 70—80 сантиметр зузаантай болоһон байдаг. Үбэл-хабартаа тэдэнэр поли дээрээ хэдэн мянган тэргэ наг шэбхэ гаргана. Мүн ехэхэн хэмжээнэй үнэһэ болон шубуунай аргал суглуулжа, хабарай тарилгын үедэ тэрээгээрээ газарай хүрьһэндэ үтэгжүүлгэ хэдэг байна. Тарилга хэхынгээ урда тээ поли дээрэ гаргаһан наг шэбхээ тэдэнэр үлтилжэ, зузаанаар тараана.

Хартаабхын үндэр ургаса ургуулхын тулада үрһэ хүрэнгын шанар ехэхэн удхашанартай. Тэдэнэр үнгэрһэн намартаа һайн шанартай үрһэ хаагаад, заримыень яровизацилжа тариба.

Эндэ һүүлэй жэлнүүдтэ хартаабха квадратно-гнездовой аргаар таригдана. Энэ арга хэрэглэдэг болоһоной ашаар гектарһаа 20—30 центнер үлүү ехэ ургаса абтадаг болоо.

Хартаабха таряад, ургажа байха үедэнь һайнаар харууһалха, ургуулаад, гээлтэ хоролтодо оруулангүй, хүлдөөнгүй, саг болзортонь малтажа абаха гээшэ үндэр ургаса хуряахын түлөө тэмсэлдэ шиидхэхы удхашанартай. Тус звено поли дээрэ буртаг үбһэнэй ехээр ургаад байһан жэлдэ хартаабхын эшын үшөө газар дээрээ гараагүй байхадань нэгэ дахин, гараһан хойнонь хоёрдохёо борнойлдог байна. Иигэхэдэ буртаг үбһэн нилээд дарагдадаг, газарай хүрьһэн зөөлэрдэг байха юм. Тиигээд тэдэнэр хойшо хойшодоо ургаһан буртаг ногоое үндэһэтэйнь түүжэ хаядаг. Эндэ хартаабха хоёр дахин һайнаар уһалагдадаг, газарайнь хүрьһэн хоёр дахин зөөлэрүүлэгдэдэг байна. Мүн тэдэнэр ганданги сагай байгаа һаань, полиёо хирэ хирэ болоод уһалдаг, бороотой байхадань орхидог байха юм. Гадна, бороогой ороһоной һүүлээр гү, али уһалаад, хартаабхынгаа эшэнүүдые тойруулан аргалаар хушажархина. Иигэхэдэнь 15—20 хоног соо хартаабхын эшэ шииг нойтоёо гээнгүй, һайнаар ургажа байдаг.

Тиигээд тэдэнэр хартаабхынгаа һайнаар ургажа, эдеэшэһэн хойнонь малтана.

Мүнөө эндэ хартаабха газарһаа жэгдэ һайнаар гаража байна. Тус звено хартаабхынгаа газарай хүрьһые зөөлэрүүлэн элдүүрилжэ оробо. Гадна, нэмэлтэ тэжээл болгон оруулагдаха минеральна үтэгжүүлгэнүүд асарагдана, бэлэдхэгдэнэ. Энэ үтэгжүүлгэ хартаабхые түрүүшынхеэ обоолохо үедэ газарай хүрьһэндэ оруулагдаха юм.

Хартаабхаһаа гадна, тус звено 2 гектар капуста, мүн огородно бусад культурануудые тарижа ургуулха даалгабаритай. Капустынгаа рассадануудые тэдэнэр үни һуулгаад, уһалжа, харууһалжа байна.

Энэ жэлдэ нүхэр Шурыгинагай звено элбэг баян ургаса хуряаха байна. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр энээнийе туйлаха бүхы арга боломжотой.

Д. Цыренжапов.

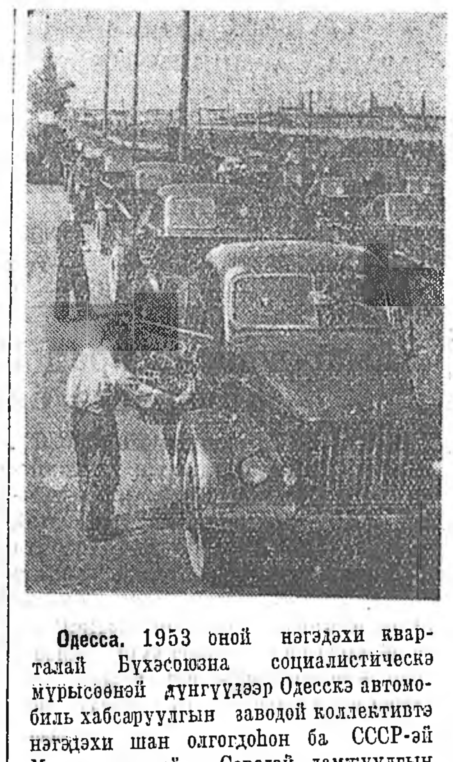

Одесса. 1953 оной нэгэдэхи кварталай Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдээр Одесскэ автомобиль хабсаруулгын заводой коллективтэ нэгэдэхи шан олгогдоһон ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаһан байна. Тус завод үдэр бүри манай Эхэ оронөй бүхы заха хизаарнуудта автомашинанууд ба самосвалнуудые эльгээнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эльгээгдэхээр бэлэн болгогдоһон автосамосвалнууд заводой хашаан соо харагдана.

ТАСС-эй фотохронико.

Модо урадхуулагшадай амжалта

«Забайкаллес» комбинадай Байкальска леспромхоздо мүнөө модо урадхуулгын халуун үе ябажа байна. Эндэ модо урадхуулга дээрэ хүдэлмэрилдэг машинанууд ба катернуудай абяан түхэреэн сүүдхэ соо таһарнагүй.

Баржануудта модо ашаалагшад Василий Петров, Дмитрий Жилин гэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ эрхим амжалта туйлана. Эдэнэр үдэр бүриингөө даалгабарие 160 процент хүрэтэр дүүргэжэ, ажалайнгаа бүтээсые бүри дээшэлүүлнэ.

Мүн нүхэр Алексеевэй хүтэлбэрилдэг бригада һайн амжалта туйлажа, үдэрэйнгөө даалгабарие 150 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Тиихэдэ, Николай Носковой ба Козулинай хүтэлбэрилдэг бригаданууд баһал һайнаар ажаллана. Эдэ бригаданууд үдэрэйнгөө даалгабарие 125 процент дүүргэнэ.

Мүнөө Байкальска леспромхозой коллектив модые шэнэ барилгануудта болзорһоонь урид эльгээхэ гэһэн социалистическэ уялга абаад, эршэтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Июниин 20-ной үдэр тус коллектив 6800 кубометр барилгын модо Ангарска модо урадхуулгын конторододо эльгээбэ.

Л. Ким.

Б. ШОЙДОКОВ.

Дугарай оролдолго

РАССКАЗ

Экзамендаа бэлдэжэ байһан Дугар үглөөнэй долоон часһаа эхилжэ үзэһэнөө дабтадаг, хирэ болоод лэ газаагуур хэдэн минута ябажа, толгойгоо һэргээдэг юм...

Уржадэр түрэлхи хэлээр шалгалта изложенеэр үгэхэдөө «5» гэһэн сэгнэлтэ абаашье һаа, түрэлхи хэлэнэй багша Баяр Бадмаевичын иигэжэ хэлэһые һанаадхина:

—Дугар эрхим сэгнэлтэ абаһандаа баярлажа, номоо үзэнгүй байшабаш. Аман хэлэлгын шалгалта бэшэмэл хүдэлмэриһөө холо хүндэ байха, ойлгоорой. «Багша тон зүб хэлээ. Бэшэхэдээш бэшэжэрхихэш, зүгөөр хэлэхэ болоходоо бэшэгэй али нэгэн дүрим тайлбарилжа шадангүй байхадаал байхаш» гэжэ ехэл һанаата болоно. Бүхы экзаменуудаа һайнаар үгэхэ һанаатай, тиимэһээ дүримүүдые хойно хойноһоонь дабтажа, тэдээнээ жэшээнүүдээр тайлбарилаад, хэдэн рассказуудай удхые урогтоо харюусадагтаал адляар хэлэжэ өөрыгөө шалгаад, шүлэгүүдээ сээжээр уншажа байхадань, Дулма хүгшэн, Дугарай эжы, аалиханаар ханяажа:

—Дугар иигэжэ бэеэ бү зобоогыш, сэбэр агаарта гарыш,— гээдхинэ. Үүдэ нээжэ орохыень мэдээгүй байһандаа сошожо, залд гээд, эжыгээ угтажа ошоно.

Экзаменайнгаа эхилһэнһээ хойшо хүбүүнэйнгээ тон ондоо болошоһые эндэ эжынь обёоржорхино: урдань урогтоо бэлдэбэл гэртэ һуудаггүй, үхибүүдээр бүмбэгэ наададаг аад, харин мүнөө нэгэшье хүдэлэнгүй, ном дээрээ һууна, хаа ганса уһа асаржа, түлеэ хахална. Урдынхидаал энеэжэ наадажа байхань харагданагүй, зүгөөр бэеэр томо болошоһондол мүрынь үргэнөөр харагдана. Гансал мойһон хара нюдэдынь хурсаар яларжа, баяртай зоригтой байһыень гэршэлнэ.

—Мэнэ шунгахаяа ошохом,—гэжэ эжынгээ урдаһаа харан хэлэнэ.

—Ошо, ошо, хүбүүмни үглөөнһөө хойшо һуунаш.

—Зай, тиигээ һаа ошохом,—гээд газаашаа гүйжэ гарана.

...—Һэрюусэхээ ерэбэ гүш?—гэжэ голой эрьеын элһэн дээрэ оодон үмдөөр хэбтэһэн Жамьян Дугарые угтана.

—Эсэшооб, ши экзамендаа бэлдээд, амаржа байна гүш?

—Өөрынгөө түрэлхи хэлэ мэдэхэгүй һэн гүб даа. Юун гэжэ бэеэ зобоохо юм. Хоёр үдэр яһала амаржа байнаб.

—Гансал би түрэлхи хэлээ муугаар мэдэнэ хаб. Энэ хоёр үдэр соо һуугаад, экзамендаа үшөө бэлэн болоогүйб, — гээд, Дугар хубсаһаа тайлана.

—Хараад байгаарайш: бэлдээгүйшье һаа, табые абахаб,—гээд, Жамьян уһа руу һүрэнэ. Баһа Дугаршье уһа руу орожо, гарнуудаа һэлгэсүүлэн, уһа сагаалхюулан сэсэргэжэ, урагша хойшоо тамарна.

* * *

Һурагшадай класстаа орожо, һууринуудаа ээлэмсээр, билет абахыень Баяр Бадмаевич һурагшадта дурадхана.

Хэдэн һурагшад билет абахаяа гарнуудаа үргэбэ, зүгөөр гурбаниинь абажа, ондоо партануудта һууна. Уданшьегүй тэдэ харюусажа оронод, тиигэһээр Жамьяншье билет абана. Дугарай гараа үргэхэдэ, Баяр Бадмаевич дууданагүй. Теэд Дугар миии һуунагүй, нүхэдэйнгөө асуудалнуудаа уншахадань аман соогоо тэдэ асуудалнуудтань харюунуудые үгэжэ, үзэһэнөө ямараар мэдэнэбиб гэжэ өөрыгөө шалгана.

—Харюусахада болохо гү?—гээд, Жамьян гараа үргэнэ.

—Харюуса, харюуса,—гэжэ Баяр Бадмаевич хүхинэ.

Дугар Жамьянай харюунуудые шагнажа ороно. Шэнэ удхатай юумэнэй нэрэнүүд элдэб суффикснуудай хүсөөр юумэнэй, тэмдэгэй нэрэнүүдһээ гадна, глаголнуудһаа бии болодог, — гээд, нэгэ бишыха зогсоод, һүүлдэнь үргэлжэлүүлнэ. — Жэшээнь, «мал», гэжэ юумэнэй нэрэһээ «шан», «тан» гэжэ суффикснуудай хүсөөр мал харадаг хүн — «малшан», малаар олон хүн—«малтан» гэжэ шэнэ удхатай юумэнэй нэрэнүүд бии болоно.

Удаань ондоо хэдэн суффикснуудые хэлэжэ, жэшээгээр тайлбарилаад, саашань харюусажа шадангүй, уб улаан болошоно. Жамьянай иигэжэ байхада, «хоёр үдэр амарһанайнь аша үрэ энэл даа» гэжэ Дугар нүхэрэйнгөө түлөө һанаагаа зобоно. 3-дахи асуудалаараа харюусаад байхадань, һургагша ассистент хоёр нэжээд асуудал нэмэжэ үгэнэ, теэд тодо харюу абажа шаданагүй.

—Жамьянда үшөө асуудал бии гү?—гээд, Баяр Бадмаевич ассистентынгээ урдаһаа харана.

— Үгы — гэхэдэнь, барайшаһан нюуртай Жамьян һууридаа ошоно. Жамьянай һуумсаар, Дугар билет абаад, хэды минута соо һуужа, биледэйнгээ асуудалнуудай харюунуудые ухаандаа согсолоод, гараа үргэнэ:

—Би харюусахам, зүбшөөгыт, — гэнэ. Тиихэдэнь Баяр Бадмаевич үшөө һайнаар бэлдэ гэһэндэл, урдаһаань шэрүүнээр харана, зүгөөр ассистентнь зүлгыханаар хаража:

—Дугар харюуса, — гэбэ.

Столой хажууда зогсоод, юумэнэй нэрын удхашанарһаа гадна, тэрээнэй онсо шэнжэнүүд тухай хөөрөөд, жэшээнүүдээр тайлбарилна.

—Юумэнэй нэрэнүүд мэдүүлэл соо ороходоо, ондо ондоо асуудалда харюусажа, ондо ондоо залгалтануудые абадаг байна. Энээнние падежнүүдээр хубилха эһо гү, али зохилдол гэдэг, — гээд, «трактор» гэжэ үгые падеж бүхэндэ мэдүүлэл соо оруулжа, залгалтануудыень илгаад, асуудалнуудыень табина. Тиигээд, юумэнэй нэрэнүүдэй зохилдолой илгаанууд тухай, мүн баһа Б. Абидуевай тобшо биографи ба творческо зам тухай хөөрөөд, үгтэһэн мэдүүлэлээ разбор хэнэ.

Дугарай хэлэжэ байхада класс соо абяа анирггүй аалихан болоно. Баяр Бадмаевич анхаралтайгаар шагнана.

Харюусажа дүүргээд байхадаа, һургагшынгаа инаг дулаахан нюдэдтэй нюдэдынь уулзашана, теэд иимэ харасын юу тэмдэглэжэ байһые ойлгонгүй, Дугар һууридаа ошоно.

...Сэгнэлтэнүүдээ дуулахын тула һурагшад газаа волейбол наадажа байбад. Гэнтэ хонхо жэнгинэжэ, һурагшад класстаа орожо, сэгнэлтэнүүдээ анхаралтайгаар шагнанад.

—Һайнаар экзаменаа үгэһэндэтнай тон ехээр баясанаб. Таанар түрэлхи хэлээ һайнаар мэдэжэ ябаха ёһотойт, юуб гэхэдэ, саашадаа һурахадатнай. ехэ туһа болохо,—гээд, сэгнэлтэнүүдынь уншажа үгөөд, һурагшадаа хаража, Баяр Бадмаевич энеэбхилнэ.

—Бурят хүн хадаа түрэлхи хэлээ һайн мэдэнэб гэжэ экзамендаа бэлдэнгүй ябаһаар, «3» гэһэн сэгнэлтэ абааб,—гэжэ сугтаа гэртээ бусажа ябаһан Дугартаа Жамьян хэлэнэ.

—Бишье тиигэжэ һанагша һэм, теэд һулаар мэдэхэ байһанаа мүнөө экзамендаа бэлдэхэдээ, ойлгооб. Ши һайнаар бэлдээ һаа, яһала һайнаар харюусаха байгааш. Һанаагаа бү зобо, эгээ нэтэрүү байгаагүй ха юм ши.

—Тон нэтэрүү, түрэлхи хэлээ мэдэхэгүй байшооб. Үзэһэнөө дабтаха ямар ехэ туһатайб гэжэ бодобол ойлгожо байнаб.

—Жамьян, харыш, Баяр Бадмаевич ерэбэл,—гээд, Дугар багшаяа хүлеэжэ зогсоно.

—Та хоёрто хоюулангатнай этигээгүйб. Нэгэдэхеэр, Жамьянийе эрхимээр харюусаха гэжэ һанааб; хоёрдохёор, мүнөөдэр харюусаһандаал адли һайнаар Дугарые харюусаха гэжэ һанаагүйб,—гэһээр, Баяр Бадмаевич һурагшадайнгаа хажууда ерэнэ:

—Сэхыень хэлэхэдэ, үзэһэнөө, илангаяа түрэлхи хэлээ һайнаар мэдэхэб гэжэ, ямаршье бэлэдхэл хээгүй ошооб,—гэжэ Жамьян зэмэеэ мэдэрнэ.

— Хэнтнайшье һонор бэрхэдээ найдаад, үзэһэнөө дабтангүй бү ябаарайт. Зай, амарагты, — гээд, һургагшань урдажа байһан гол руу шэглэнэ.

Хоёр хүбүүд гэр гэртээ ошонод.

Дулма хүгшэн сээниг соогоо хүбүүгээ угтана.

—Эжы ямараар харюусаабиб, таагыш?

—Нюдэнэйшни харасаар һаа, муугаар харюусаагүй ёһотойш.

—Тон зүб. Барандаа һайнаар харюусаабди..

—Үзэһэнөө һайнаар дабтахал хэрэгтэй, тиигээ һаа хэзээшье газардахагүйш,—гээд, эжынь шаазан табаг соо шүлэ хэжэ, хилээмэ зүһэнэ.

—Эжы зүб хэлэнэш, би экзаменаа һайнаар бариха гэжэ оролдохоб.

Колхозой эмхигүйгөөр үнгэргэгдэһэн нэгэ үдэр

Һаяхан, бидэнэр Кяхтын аймагай Ехэ-Нугын сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз ошожо, тус артелиин хүдэлмэриин нэгэ үдэртэй танилсабабди. Тэрэ үдэрэй хүдэлмэриин дүнгүүд иимэ байна.

КОЛХОЗОЙ КОНТОРО СОО...

Үглөөнэй 9 часһаа үнгэржэ байһан үе. Колхозой правлениин байшан соо хүн зон ороно, гарана. Таряанажалай бригадын бригадир Чойжол Цыренов, колхозой МТФ-е даагша Цырендаша Санжижапов, огородой бригадын бригадир Жигмид Жигжитов гэгшэд удхагүй олон юумэ өөһэд хоорондоо шашанад. Жигмид Жигжитов бригадынгаа гэшүүдэй ахир залхуугаар хүдэлмэрилдэг тухай, огородой культурануудай уһалагдадагүйһөө болоожо, гандажа-шатажа байһан тухай «һайрхана» (?!). Тиихэдэ Чойжол Цыреновын колхозой конторын пеэшэнэй хүйтэн шэрэм дээрэ дабшалан һуушанхай, хэрэгтэ-хэрэггүй хооһон үгэнүүдые хэлэжэ, тэндэ байһан олон хүнүүд тээшэ харан харан маһалзана.

Колхозно үйлэдбэриин һалбаринуудые даажа байһан эдэ «хүтэлбэрилэгшэд» үдэрэй хахад болохоёо байхада һэрюун контороһоо дуратай дурагүйгөөр «ажалдаа» гарабад.

ҮДЭР СОО ЮУН ХЭГДЭЭБ?

Энэ үдэр хараалагдаһан түсэбэй ёһоор МТФ-гэй һаалишад «Царам» гэжэ участогта ошожо, силосно нүхэ арилгаха ёһотой байгаа. Таряанажалай бригадын гэшүүд олооробо гаража, набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ, ойһоо 5 — 6 морёор модошо дархашуулда хуһа асарха гэһэн байгаа. Теэд, тэрэ үдэр энэ хүдэлмэри эмхидхэгдэжэ шадагдаагүй. МТФ-е даагша Ц. Д. Санжижапов участогта гараха морёдоо эрьюулһээр үдэрөө бараа. Тиибэшье, эндэхи һаалишад Анастасия Сергеева, Должома Жигжитова, Бытыд Норбоева, Цыренжит Дансарунова гэгшэд Санжижаповай «ударидалгагүйгөөр» фермэдээ ошожо, нилээд ехэ хохир обоолһониинь һайшаалтай байна.

Тиихэдэ таряанажалай бригадын гэшүүдэй олонхинь энэ үдэр ажал хүдэлмэридэ хабаадалсаагүй, харин Даба үбгэн түрүүтэй, Костя хүбүүн адагтай Сүхэ мүрэнэй заһаһа хахуулдиһаар үдэрөө миил үнгэргөө. Бригадир нүхэр Ч. Цыренов хоёр-гурбан үбгэдые, һургуулиһаа ерэһэн 7—8 үхибүүдэй ойдо ошожо, хуһа асарха, набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ тухай даабари үгөөд лэ бэшэ юумэ хээгүй. Энэ үдэр МТФ-е даагша Санжижапов, бригадир Цыренов гэгшэд ажал хүдэлмэридөө гараагүй, харин айлай хоорондуур ябажа, хайран сагаа бараа.

Иигэжэ хүдэлмэриин ямаршье үрэгүйгөөр тус колхозой июниин 17-ной үдэр үнгэршөө.

ИЮНИИН 18-най ҮГЛӨӨГҮҮР

Үглөөгүүрһээ эхилжэ, ааяма халуун болобо. Колхозой контородошье, Мангирта тосхоной үйлсэдэшье хүн зоной харагдахань үсөөн. «Үсэгэлдэрэйнгөө хүдэлмэриие мүнөөдэр хүсэлдүүлхэеэ, нэгэ үдэр соо хоёр үдэрэйнгөө хүдэлмэри хэхээ нара гарахын урда тээ бүхы колхозоороо ажалдаа гарашоо гү?» гэжэ ондоо тээһээ ерэһэн хүнэй һанамаар. Теэд, иигэжэ һанаһан хүн ехээр эндүүрхэ байгаа. Юуб гэхэдэ, бригадир Чойжол Цыренов, МТФ-е даагша Цырендаши Санжижапов гэгшэдэй «алахашьегүй һаа, архиин мангар бэрхэ» гэлдэжэ, (үсэгэлдэрынь Ехэ-Нугын сельпогой эндэхи таһагай продавецһээ нэгэ хайрсаг хатуу харые һүниндөө наймаалхаар бэе дээрээ тэдэнэр даажа абаһан байгаа), гэрнүүдэйнгээ һүүдэртэ үсхэн хара сай уужа һууһан үе байба. Эдэ нүхэдтэй халбагаа нэгэдэһэн Пограничиа МТС-эй нооһо хайшалдаг электромеханическа агрегадай начальник, Кяхта городой гортопой хүдэлмэрилэгшэ ба бусад хамтаранхай.

Үдэрэй тэн болоһон хойно нэгэ хэды урагшаа һанаатай колхозникууд колхозойнгоо эдэ «ноёдые» хүлеэжэ ядахадаа (хаана ошожо, ямар хүдэлмэри хэхэеэ тэдэнэр мэдээгүй байгаа) энэ тэрэ хүдэлмэридэ өөһэдөө мэдээд гараһан байна. Тиихэдэ бригадир Цыренов ойро дүтынгөө хүнүүдээр хүзүүдэлдэшэнхэй, мангараа нүгөө тээшэнь заһажархёод, айлай хоорондуур унан дуһан ябаа һэн.

Иигэжэ энэ үдэршье миил үнгэршэбэ.

ЯАХАДАА ГЭЭГДЭДЭГ КОЛХОЗ БЭ?

Тус колхозой нэгэ хоёр үдэрэй хүдэлмэри дээрэһээ абаадшье үзэхэдэ, ажал хүдэлмэриингөө алишье талаар энэ колхозой гээгдэлтэй ябадагынь таажа мэдэмээр бээ. Эндэ хамаг ажалаа хүсэжэрхиһэндөө үдэрэй хахад болоһон хойно хүдэлмэридөө гарадаг байна гэхын аргагүй. Харин эндэхи колхозникуудай дунда ажалай журам шангадхаха тушаа колхозой правлени ба тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Н. Аюшеев ямаршье хэмжээ абадаггүй, ажал хүдэлмэреэ муугаар хүтэлбэрилдэг байха юм. Тиимэһээ эндэ хүдэлмэриин түрүү методууд хэрэглэгдэдэггүй. Жэшээнь, малажалынь хуушанай хахад нүүдэл аргаар эрхилэгдэнэ. Эндэ малай типовой барилганууд хэгдэдэггүй, соносхогдоһон барилгын һара соо 60 гаран наһатай Нима Норбоев, Даша Бадмаев хоёр «барилгын бригада» болгогдон табигдаад, тэдэ хоёр үбгэд 100 үхэрэй, 40 тугалай байха типовой байрануудые «бариха ёһотой» байха юм. Гадна, тэжээлэй бата бэхи база байгуулгаар эндэ юушьё хэгдэнэгүй. Тэжээл бэлэдхэлэй бригада гэшүүдгүй юм, гансал бригадир Санжи-Цырен Бальдиров хүдэлмэрилөө болодог.

Мүн үбһэ хуряалгада бэлэдхэл, таряанай хойноһоо харууһалга гэхэ мэтын хүдэлмэринүүд огто хэгдэнэгүй. Мүнөө хүрэтэр колхозой зарим малнууд сабшалан ба таряалан дээрээ бэлшэнэ.

Эдэ ехэ ба шухала хүдэлмэринүүдтэ элсүүлэгдэхэ ёһотой колхозникуудай олонхинь ямаршье ажалгүй, гэртээ һуужа һуунад.

Гадна, тус колхозой парторганизаци (секретариинь нүхэр П. Бальдиров) колхозникуудай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулдаггүй, колхозой правлениин хүдэлмэриин хойноһоо хинан шалгаха эрхэеэ бэелүүлдэггүй, колхозой ажахын бүхы хүдэлмэридэ тон багаар нүлөөлдэг байха юм. Тиимэһээ эндэ баталагдаһан социалистическэ мүрысөөнэй договорнууд шалгагдадаггүй, миил саарһан дээрээ үлэдэг, парторганизациин агитаторнууд колхозникуудай дунда хүдэлмэрилдэггүй, ажалай түрүү дүй дүршэл колхозникуудай дунда нэбтэрүүлдэггүй байха юм.

Эдэ бүхы дутагдалнууд дээрэһээ тобшолол хэхэ зуураа, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд, тусхайлбал, правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Н. Аюшеев, парторганизациин секретарь нүхэр П. Бальдиров гэгшэдэй шадабаригүйгөөр, эрилтэ багатайгаар ба һулаар хүтэлбэрилжэ байһые мэдэрхэ хэрэгтэй.

Ушар иимэһээ Кяхтын аймагай партийна, советскэ ба хүдөө ажахын органууд тус колхозой хүдэлмэридэ бодото туһаламжа үзүүлхэ бээз гэжэ найдамаар.

Б. Дымбрылов, манай корреспондент.

Һурагшад аяншалгада гараба

Иволгын дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад хизаар ороноо шэнжэлхэ зорилгоор аяншалгада гараба. Тэдэнэр географиин багша А. А. Гаськовой хүтэлбэри доро Байгал далайн үзэсхэлэн гоё эрьеэр ябажа, Байгалай ургамалай ба амитанай аймагуудтай танилсаха, бусаха замдаа Улан-Удэ ерэжэ городой музей, театр ба предприятинуудаар экскурси хэхэ юм.

Тус һургуулиин 8-дахи классай һурагша Воробьев аяншалгынгаа альбом зохёохо байна.

С. Сагадаров.

Залуушуулай Бүхэдэлхэйн гурбадахи конгрессэй урда тээ

Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин мэдүүлгэ

БУХАРЕСТ, июниин 28. (ТАСС). Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин секретариат хэблэлдэ толилхын тула мэдүүлгэ дамжуулан үгэбэ. Тэрээн соонь нигэжэ хэлэгдэнэ:

Дэлхэйн бүхы оронуудай залуушуул Бухарестдэ июлиин 25-да нээгдэхэ залуушуулай Бүхэдэлхэйн гурбадахи конгрессдэ эдэбхитэйгээр бэлэдхэнэ. Уласхоорондын тугшүүрилые һуларуулха арга боломжотой байһанай найдабари бүхы хүнүүдэй зүрхэнүүдтэ ургажа байгаа үедэ, хэлсээ хэхые баалахын тула тэмсэлэй нэгэдэл хэрэгтэй гэжэ ойлгоһон залуушуул хадаа өөрынгөө трибуна болохо залуушуулай Бүхэдэлхэйн гурбадахи конгресс тээшэ анхаралтайгаар харана.

Залуушуулай нэгэдэл, залуушуулай эрилтэнүүдые бэелүүлгэ ба тэрэнэй эрхэнүүдые хангалга, культурна ба спортивна андалдалгын асуудалнууд, колониальна болон бэеэ даагаагүй оронуудай залуушуулай ажал-ябуулга гэхэ мэтын шухала проблемэнүүдые конгресс дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ хадаа эб найрамдал тээшэ эрмэлзэдэг ниитэ дура хүсэлые үргэнөөр мэдүүлхэ арга олгоно.

Эдэ асуудалнууд олохон оронуудта үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэнэ. Эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ байгаа элдэб үзэл бодолтой залуушуул хадаа бүхы залуушуулай ниитэ хэрэгэй түлөө хани харилсаатай байха гэһэн эрмэлзэлгээр, ниитэ эрмэлзэлгээр нэгэдэнхэй байна.

Конгрессые эмхидхэгшэ демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерацида хамаададаг гү, али тэрээндэ хамаададаггүй элдэб организацинуудай олон үзэл бодолтой, элдэб социальна бүлэгүүдэй залуушуул бүхы залуушуулай байдалые һайжаруулха ябадалда шэглүүлэгдэһэн шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэхын ба хаража үзэхын тулада агууехэ суглаанда ошохо хүнүүдые, өөрынгөө делегадуудые томилно.

Залуушуулай Бүхэдэлхэйн конгрессдэ хабаадаха гэһэн демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин уряада харюу болгон, Бүхэдэлхэйн федерацида ородоггүй олохон организацинууд энэ үүсхэл тушаа ханамжатай байһанаа мэдүүлнэ, өөһэдынгөө делегадуудые эльгээхэбди, үгы гэбэл бусад национальна организацинуудтай хамтадаа ниитэ делегаци томилхобди гэжэ мэдээсэнэ.

Дэлхэйн бүхы оронуудай залуушуулай шажанай организацинууд, элдэб янзын шэглэлтэй ассоциацинууд өөһэдынгөө адаглагшадые конгрессдэ эльгээхэ юм. Элитэ ехэ олон ажал-ябуулагшад залуу үетэнэй нэгэдэл туйлаха зам дээрэхи шухала алхам мүн гээшэ гэжэ хараад, залуушуулай Бүхэдэлхэйн конгрессые дэмжэнэ.

Мүнөө конгрессдэ, залуушуулай ба студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн фестивальда ошохо замдаа олон делегацинууд, тэрэ тоодо Австралиин, Шэнэ Зеландиин, Бразилиин, Панамын ба бусад оронуудай түлөөлэгшэд ябажа байна. Бухарестдэ нэгэ һара болоод уулзаха эб найрамдалай эдир тэмсэлшэд хадаа ахадүүгэй хани харилсаанда хүргэгшэ, эб найрамдалай ба хани барисаанай аша туһада үрэ ехэтэйгээр ажаллаха найдабари болоогшо хани барисаанай ба харилсан ойлголсолгын идейгээр зоригжуулагдаад, иишэ ерэжэ ябана.

Итальянска компартиин ЦК-гэй пленум болохонь

РИМ, июниин 29. (ТАСС). Июлиин 2—3 ба 4-дэ Итальянска компартиин ЦК-гэй пленум болохо, «Июниин 7-ной һунгалтын һүүлээр эб найрамдалай, демократиин ба арадай ажана һайн байдалай түлөө тэмсэл» гэһэн Пальмиро Тольяттиин элидхэл тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм гэжэ Итальянска коммунистическэ партиин секретариат мэдээсэнэ.

Мартин Андерсен Нексе искусствын немецкэ академиин хүндэтэ гэшүүн болобо

БЕРЛИН, июниин 29. (ТАСС). «Националь Цейтунг» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, өөрынгөө заседани дээрэ искусствын немецкэ академи датска мэдээжэ уран зохёолшо Мартин Андерсен Нексе гэгшын 84 наһанайнь ойтой дашарамдуулан тэрэниие искусствын немецкэ академиин хүндэтэ гэшүүн болгон нэгэн һаналаар һунгаба.

СССР-тэй Албаниин хани барисаанай обществын Генеральна Соведэй шиидхэбэри

ТИРАНА, июниин 29. (ТАСС). СССР-тэй Албаниин хани барисаанай обществын Генеральна Соведэй заседани боложо, обществын президиумэй ажал-ябуулга тухай тоосоото элидхэлые шагнаһан ба батлаһан байна. Обществын түрүүлэгшэ Бедри Спахиу элидхэл хэбэ.

Генеральна Совет хадаа СССР-тэй Албаниин хани барисаанай обществын 3-дахи съездые августын 30—31-дэ Тиранда зарлаха, сентябриин 1-һээ 30 хүрэтэр албано-советскэ хани барисаанай һара үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэри баталан абаа.

Таршаатай тэмсэхэдэнь Иранда Советскэ Союз туһална

ТЕГЕРАН, июниин 27. (ТАСС). «Эттелаат», «Кейхан», «Журналь де Тегеран», «Рангин Кяман» гэжэ газетэнүүдэй ба тегеранска бусад газетэнүүдэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, июниин 24-дэ Иранай газартаряалангай министерство хадаа энэ жэлдэ Иранда таршаатай тэмсэһэн советскэ авиационно экспедициин хүндэлэлдэ уулзалга хэбэ.

Уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, газартаряалангай министрын уялгануудые гүйсэдхэгшэ Мансур Атаи хадаа хэһэн хүдэлмэриинь түлөө советскэ экспедициин гэшүүдтэ халуун баясхалан хүргэбэ. Иранда хүдөө ажахын культурануудай бузар дайсадай нэгэн болодог таршаатай тэмсэхэ хэрэгтэ ирано-советскэ хани харилсаан бэхижэхэ ба үргэн болгогдохо юм гэһэн этигэлээ мэдүүлбэ.

Энэ экспедициин самолёдууд апрель, май, июнь һарануудта Фарс провинцида, мүн Иездын райондо таршаатай 42.670 гектар газар сэбэрлээ гэжэ советскэ авиационно экспедициин начальник Назаров хэлэбэ. Сэбэрлэгдэһэн газар дээрэ таршаа бүрин үгы хэгдээ. Энэ жэлдэ советскэ экспедици үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо хэмжээгээрээ хоёр дахин ехэ хүдэлмэри хэбэ.

Советскэ экспедициин хүдэлмэридэ иранска мэргэжэлтэд гурбадахи жэлээ хабаадажа байна. Тэдэнэр энэ үе соо хүдөө ажахын культурануудай дайсадтай тэмсэхэ талаар авиахимическэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ дүй дүршэлтэй болоо.

Таршаатай тэмсэхэдэнь Иранда туһаламжа үзүүлхэ талаар советскэ правительствын даалгабариие амжалтатайгаар дүүргэһэнтэй дашарамдуулан, советскэ авиационно экспедици Иранһаа Советскэ Союз бусажа ерэхэнь.

Болгарида шэнэ город баригдана

СОФИ, июниин 29. (ТАСС). Болгарида баригдажа байгаа В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ гүрэнэй металлургическа заводой дэргэдэ, Струма мүрэн дээрэ Димитрово-Восток гэжэ шэнэ город бодожо байна. Барилгын түрүүшын хүдэлмэринүүд 1952 оной майда эндэ эхилһэн байгаа. Заводой хүдэлмэришэдэй һууха болбосон һайн квартирануудтай 15 байшангууд жэлэй турша дотор баригдаба.

Хэдэн сагай үнгэрхэдэ, олон арбаад гэр байрын байшангууд, культурын ордон, пионернүүдэй ордон, универмаг, административна ба олониитын олон байшангууд эндэ баригдаха юм. Город тон гоё һайханаар түсэблэгдэһэн ба ногоорруулагдаһан байна. Троллейбуснэ лини тус городые столица Софитай холбохо байна.

Сүлөөлэгшэ—Советскэ Армиин хүндэлэлдэ монумент Чехословакида нээгдэбэ

ПРАГА, июниин 29. (ТАСС). Сүлөөлэгшэ — Советскэ Армиин хүндэлэлдэ монумент үсэгэлдэр Кржише гэжэ шахтёрско посёлогто (Рокицанска район) баярай оршон байдалда нээгдэбэ гэжэ Чехословацка телеграфна агентство дамжуулна. Митинг дээрэ национальна оборонын министрын орлогшо генерал Ченек Грушка ба СССР-һээ Прагада байгаа сэрэгэй атташейн орлогшо майор А. И. Кузнецов гэгшэд байлсаба.

КОРЕЙДЭХИ СОБЫТИНУУД

АРАДАЙ АРМИИН ГЛАВНА КОМАНДОВАНИИН МЭДЭЭСЭЛ

ПХЕНЬЯН, июниин 29. (ТАСС). Үнгэрһэн үдэрэй турша дотор арадай сэрэгүүд Йоньчхоньһоо ба Хагамненһээ баруугаар, мүн Кахорийһоо урдуур дайсанда эсэргүү хамгаалгын байлдаануудые хэжэ үргэлжэлөө гэжэ Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Арадай армиин Главна командовани июниин 29-дэ мэдээсэбэ.

Үсэгэлдэр зүүн эрьеын дэргэдэ Ким Чак городой районд дайсанай нэгэ эсминец гэмтээгдээ.

Мүнөөдэр Арадай армиин зенитнэ частьнууд дайсанай 3 самолёт унагааажа, 4 самолёдыень гэмтээбэ.

Американска арад Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ баталхые эринэ

НЬЮ-ЙОРК, июниин 29. (ТАСС). «Дейли Уоркер» газетын вашингтонско корреспондентын мэдээсэһэнэй ёһоор, конгрессэй гэшүүдтэй уулзахын ба Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ түргөөр баталха эрилтэ табихын тула Вашингтон ерэһэн 13 штадуудай эб найрамдалай тала баригшадай делегадууд президент Эйзенхауэртэ бэшэг эльгээжэ хандаба. Корейдэ даб дээрэхи эблэрэлгэ баталалгые ба агууехэ гүрэнүүдэй толгойлогшонорой уулзалга эмхидхэлгые түргэдхэхын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха гэжэ бэшэг соогоо тэрэниие уряалба. Холбоото Штадууд «Ли Сын Манай аашын түлөө харюусалга бэедээ дааха ба даб дээрэхи эблэрэлгын условинуудай дүүргэлтые хангаха ёһотой» гэжэ бэшэг соонь саашаа хэлэгдэнэ.

Французска шэнэ правительствын состав

ПАРИЖ, июниин 28. (ТАСС). Франс Пресс агентствын дамжуулһанай ёһоор, французска шэнэ правительствын составта иимэ хүнүүд ороо гэбэл: министрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ Жозеф Ланьель («дулдыдангибэшэ республиканец»); министрнүүдэй соведэй түрүүлэгшын орлогшонор: Поль Рейно («дулдыдангибэшэ республиканец»), Анри Кэй (радикал) ба Пьер-Анри Тетжен (МРП); конституциин реформые эрхилэгшэ портфельгүй министр Эдмон Баррашен («Республиканска ба социальна ябуулгын дулдыдангибэшэ бүлэг»); европейскэ соведэй хэрэгүүдые эрхилһэн портфельгүй министр Франсуа Миттеран (Эсэргүүсэлгын демократическа ба социалистическэ союз); портфельгүй министр Эдуард Корнильон-Молинье («Социальна ябуулгын республиканска союз»); гадаадын хэрэгүүдэй министр Жорж Бидо; юстициин министр Поль Рибейр («Таряашадай парти»); дотоодын хэрэгүүдэй министр Леон Мартино-Депла (радикал); национальна оборонын министр Рене Плевен (Эсэргүүсэлгын демократическа ба социалистическэ союз); финанснуудай ба экономикын министр Эдгар Фор (радикал); олониитын хүдэлмэринүүдэй министр Жак Шастеллен («дулдыдангибэшэ республиканец»), промышленностиин, энергетикын ба худалдаа наймаанай министр Жан-Мари Лувель (МРП); далайн саанахи территоринуудай хэрэгүүдые эрхилхэ министр Луи Жакино («дулдыдангибэшэ республиканец»); хүдөө ажахын министр Удэ («дулдыдангибэшэ республиканец»); реконструкциин министр Морис Лемэр («Социальна ябуулгын республиканска союз»); гэгээрэлэй министр Андре Мари (радикал); урдын фронтовигуудай хэрэгүүдые эрхилхэ министр Андрэ Мюттер («Таряашадай парти»); элүүрые хамгаалгын ба арад зоной хэрэгүүдые эрхилхэ министр Поль Кост-Флорэ (МРП); почтын, телеграфын ба телефоной министр Пьер Ферри («Социальна ябуулгын республиканска союз»).

Итальянска парламентын сесси дээрэ

РИМ, июниин 27. (ТАСС). Өөрынгөө түрүүлэгшэдые һунгаһанайнгаа һүүлээр, депутадуудай палата ба сенат өөрынгөө бюронуудые һунгаба. Депутадуудай палатын орлогшо түрүүлэгшэнэрээр коммунист д'Онофрио, социалист Тарджетти, христианска демократ Леоне, либерал Мартино гэгшэд һунгагдаба. Сенадай орлогшо-түрүүлэгшэнэрээр коммунист Скоччимаро, зүүнэй дулдыдангибэшэ Моле ба христианска демокрадууд Бо ба де Пьетро гэгшэд һунгагдаба.

Үсэгэлдэр үдэшын заседани дээрэ министрнүүдэй соведэй түрүүлэгшэ де Гаспери саг зуурын бюджет тухай хуулиин проектые депутадуудай палатада оруулба. Тус бюджедэй болзор октябриин 31-дэ дүүрэхэ байна. Тэрэ саг хүрэтэр парламент тус тус министерствонүүдэй бюджедүүдые һайшааха ёһотой юм. Саг зуурын бюджет тухай хуулиин проектые парламентын баталамсаар правительство тушаалһаа гараха байна гэжэ де Гаспери мэдүүлбэ.

Социалистическэ партиин генеральна секретарь Пьетро Ненни хадаа һунгуулиин «реформые» болюулха, 1948 оной һунгуулиин хуули һэргээхэ гэжэ эриһэн бусад депутадууд-социалистнуудай гар табяатай резолюци оруулаа.

ВИКТ-ын генеральна секретарь ди Витторио, бусад депутадууд-коммунистнууд ба социалистнууд забастовконуудта хабаадаһан гүрэнэй албахаагшад тушаа правительствын абаһан журамай санкцинуудые болюулха гэжэ хараалһан резолюци тэрэшэлэн оруулба.

Канадын дотоодын хэрэгүүдтэ США-гэй хамааралсалга

ОТТАВА, июниин 29. (ТАСС). Залуушуулай ба студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн 4-дэхи фестивальда бэлэдхэхэ канадска комитедэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Торонтодо «Баскетболдо дурлагшадай ассоциациин» баскетбольно команда энэ фестивальда хабаадаха дуратай байһанаа мэдүүлбэ.

Хэрбээ, фестивальда канадска баскетбольно командын хабаадаа һаань, Холбоото Штадуудта тэрэнэй гэшүүдэй ерэлгэ хоригдохо юм гэжэ Холбоото Штадуудай правительствын тусхай түлөөлэгшэдэй нэгэниинь һая мэдүүлбэ.

Фестивальда бэлэдхэхэ комитет «Канадиен фестивал ньюс» бюллетеньдэ мэдүүлгэ толилбо. Айлгалтын арга хэрэглэн, США-гэй тусхай түлөөлэгшэд уласхоорондын спортивна наадануудта канадска командын хабаадалгада һаад хэхые оролдоно. Энээндэ эсэргүү протест комитедэй мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Берлиндэ болоһон фашистска хорото ааша тушаа

„Немецкэ залуушуулай союзай" гэшүүн Хорст Гертелиин мэдүүлгэ

БЕРЛИН, июниин 29. (ТАСС). «Нейес Дейчланд» газетэ 1953 оной июниин 17-до Берлиндэ болоһон фашистска хорото аашада хабаадаһан «Немецкэ залуушуулай союз» гэжэ фашистска организациин гэшүүн Хорст Гертельһээ абаһан асуултын протокол толилбо.

Июниин 17-до Гертель ба фашистска бүлэгэй бусад 6 гэшүүд Берлинэй зүүн сектортэ магазинуудай витринэнүүдые эбдэһэн, лозунгнуудые хуулан хаяһан, антиправительственна лозунгнуудые хашхаралдаһан, хүнгэн машинын шоферые сохилсоһон байгаа. Июниин 17-ной хорото аашада хабаадаха гэһэн даалгабариие «Немецкэ залуушуулай союзай» организациин толгойлогшоһоо абааб гэжэ Гертель хэлэбэ. Бүлэгэй толгойлогшо немецкэ хэлээр хэлэдэг байбашье, Гертель тэрэниие американец гэжэ тоолоно. Һаяар Зүүн Берлиндэ гуримгүй байдал эхилхэ юм гэжэ бүлэгэй гэшүүд уридшалан мэдэжэ ябаһан ба хорото аашые бүхы арга хэрэгсэлээр дэмжэхэ гэһэн даалгабари абаһан байна.

Лорд Солсбери Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министрын уялгануудые гүйсэдхэгшөөр томилогдоо

ЛОНДОН, июниин 29. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, өөрынгөө уялгануудые дүүргэлгэдэ Антони Иденэй эхилжэ орохо хүрэтэр Лорд Солсбери Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министрын уялгануудые гүйсэдхэгшөөр тусхай томилогдоо гэжэ мүнөөдэр соносхогдобо.

Гусино-Озёрск гэжэ шахтёрнуудай город жэл ерэхэ тудам үргэдэжэ, шэнэ шэнэ үйлсэнүүдтэй болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: № 3 шахтын хүдэлмэришэдэй байха шэнэ гэрнүүд баригдажа байна. **С. Таёжнын фото.**

Үнэтэ олзо

Һаяхан Улан-Удын № 27 һургуулиин һурагшад Миша, Маруся Каргинууд ба Саша Бачинский гэгшэд Новая-Шишковка тосхоной оршондо ябатараа заахан жалга сооһоо эртэ урда сагай хүнэй хүүр ба зэр зэмсэг олобо.

Хүүгэд энэ олзо тухайгаа хизаар ороноо шэнжэлгын республиканска музейдэ дуулгаһан байна. Музейн научна хүдэлмэрилэгшэд хүүгэдэй олоһон зүйлые научна шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ ехэ туһатай гэбэ. Энэ хүүр гурба мянган жэлэй саада тээ, шэнэ-шулуун зэбсэгтэ үедэ хадагалагдаһан байбашье, хохимой тархинь бүтэн байба. Научна хүдэлмэрилэгшэд тус хохимойһые шэнжэлжэ үзэхэдөө 13—15 наһатай, монгол яһанай үхибүүнэй толгой гэһэн тобшолол хэбэ.

Энэ хүүр хадаа Забайкальеда үшөө неолитическэ үедэ монгол яһанай хүнүүдэй ажаһуудаг байһые гэршэлбэ.

Энэ хүүрэй байһан газарта тэрэ үеын могильник байжа болоо. Тиимэһээ Бурят-Монголой археологическа экспедици тус талмайе һайнаар шэнжэлжэ үзэхэ юм.

Е. Сазонова.

Баясхалан хүргэбэ

—Хүлэймни шүрбэһэ ехээр таталдадаг дээрэһээнь би 10 жэлэй турша соо һолжоржо ябадаг байгааб. Һаяхан аймагай больницада ерэжэ, хирург Петушиновта операцида ороод, мүнөө ямаршьегүй һайн ябадаг болооб. Элүүр хүлтэй болоһоноймгоо түлөө хирург Михаил Олзоевичто зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб,—гэжэ 16 наһатай Владимир Тубанов хөөрэнэ.

Нүхэр Петушинов Закаменай аймагай центртэхи больницын главна врачаар ажаллаха зуураа, үбшэлһэн хүнүүдые, эмшэлхэ талаар ехэ оролдолго гаргадаг юм. Һайнаар ажаллаһанайнгаа түлөө нүхэр Петушинов ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой.

Т. Николаев.

Редакторай орлогшо
Д. Л. ЛОБСАНОВ.

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ УРЬҺАЛАМЖА

(1952 ондо гаргагдаһан)

1953 оной июниин 21-дэ Иванов городто болоһон шүүбэринүүдэй 1-дэхи тиражай

СПРАВОЧНА ТАБЛИЦА

Урьһаламжын бүхы разрядуудта серинүүд ба облигацинуудай удаадахи номернуудта шүүбэринүүд буугаа гэбэл:

Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	Шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	Шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	Шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)	Серинүүдэй №№	Облигацинуудай №№	Шүүбэриин хэмжээн (түхэригөөр)
120157	20*)	1.000	125064	25*)	1.000	130022	48*)	1 000	135013	35*)	1 000
120161	08*)	1.000	125074	1—50	500	130155	39*)	1 000	135127	39*)	1 000
120226	29*)	1.000	125327	1—50	500	130184	1—50	500	135205	24*)	1 000
120293	1—50	200	125338	30*)	1.000	130199	1—50	200	135288	1—50	200
120542	04*)	1.000	125436	1—50	200	130286	12*)	5 000	135420	34*)	1 000
120558	24*)	1.000	125713	07*)	1.000	130367	1—50	200	135449	1—50	500
120571	1—50	500	125720	1—50	500	130460	1—50	500	135551	11*)	1 000
120671	1—50	500	125743	45*)	1.000	130489	13*)	1 000	135590	1—50	200
120753	08*)	1.000	125823	1—50	200	130573	39*)	1 000	135737	35*)	1 000
120956	23*)	1.000	125864	1—50	200	130918	1—50	200	135755	40*)	10 000
120986	08*)	1.000	126176	1—50	500	131053	02*)	5 000	135918	1—50	500
121268	21*)	10.000	126221	1—50	500	131129	40*)	1 000	136325	21*)	1 000
121336	1—50	200	126475	1—50	200	131250	50*)	1 000	136746	40*)	1 000
121362	38*)	1.000	126639	30*)	1.000	131296	12*)	1 000	136871	12*)	25 000
121419	46*)	1.000	126648	1—50	200	131327	12*)	1 000	136959	18*)	1 000
121537	25*)	1.000	126695	06*)	1.000	131355	26*)	1 000	137140	33*)	1 000
121547	49*)	1.000	126696	50*)	1.000	131602	1—50	200	137158	1—50	200
121636	35*)	1.000	127091	1—50	500	131655	15*)	5 000	137172	30*)	1 000
121652	25*)	1.000	127134	1—50	200	131702	47*)	1 000	137305	1—50	200
122043	29*)	1.000	127358	17*)	1.000	131709	1—50	200	137353	17*)	1 000
122215	1—50	500	127383	43*)	10.000	131753	01*)	1 000	137468	29*)	1 000
122258	1—50	500	127421	1—50	200	131776	1—50	200	137574	1—50	200
122310	11*)	1.000	127710	1—50	200	131809	40*)	1 000	13[illegible]549	1—50	200
122501	49*)	1.000	127747	1—50	500	132156	1—50	500	137675	42*)	1 000
122938	1—50	200	127858	02*)	1.000	132267	27*)	1 000	137757	50*)	1 000
123125	1—50	200	127917	29*)	1.000	132353	1—50	500	137771	25*)	1 000
123144	26*)	1.000	127924	17*)	5.000	132499	28*)	10 000	137779	03*)	1 000
123243	16*)	1.000	128003	35*)	1.000	132530	31*)	1 000	137837	39*)	1 000
123344	16*)	1.000	128072	08*)	1.000	132582	36*)	1 000	138002	1—50	200
123411	02*)	5.000	128141	1—50	200	132595	36*)	5 000	138069	40*)	1 000
123440	1—50	200	128369	05*)	1.000	132668	09*)	1 000	138128	1—50	200
123517	1—50	500	128378	14*)	1.000	132721	34*)	1 000	138253	16*)	1 000
123622	04*)	1.000	128585	27*)	1.000	133326	02*)	1 000	138301	44*)	1 000
123697	1—50	200	128674	38*)	1.000	133479	1—50	200	138318	1—50	200
123732	39*)	1.000	128886	22*)	1.000	133685	02*)	5 000	138387	01*)	1 000
123739	1—50	200	128930	1—50	200	133749	1—50	200	138750	1—50	200
123808	1—50	500	129249	25*)	1.000	133811	1—50	200	138935	16*)	1 000
123906	44*)	1.000	129376	1—50	500	133951	20*)	1 000	139003	01*)	5 000
124073	01*)	1.000	129435	07*)	10.000	133953	1—50	200	139167	33*)	1 000
124482	45*)	5.000	129484	1—50	500	134164	22*)	1 000	139190	41*)	1 000
124668	22*)	1.000	129490	02*)	1.000	134338	33*)	1 000	139338	21*)	1 000
124673	1—50	200	129528	1—50	200	134664	1—50	200	139371	34*)	1 000
124790	05*)	1.000	129672	07*)	1.000	134673	38*)	1 000	139799	27*)	1 000
124868	34*)	1.000	129709	1—50	200	134890	01*)	1 000	139962	26*)	1 000
124983	1—50	200	129748	1—50	500	135005	47*)	5 000	139978	1—50	200
125042	12*)	1.000	129987	1—50	200						

*) Энэ серийн облигацинуудай нүгөө 49 номернуудта тус бүриин 200 түхэригэй шүүбэринүүд буугаа.

Шүүбэринүүдэй тираж үнгэргэхэ Комиссиин Түрүүлэгшэ—Ивановска областиин ажалшадай депутадуудай Соведэй Гүйсэдхэхэ комитедэй Түрүүлэгшэ РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат
Ф. В. КАЗНОВ.

Комиссиин харюусалгата секретарь, финансова албанай Советник
Л. А. ВАСИЛЬЕВА.

Мүнөөдэр кино театрнуудта

«ПРОГРЕСС» кинотеатрта — **«Пекарь Императора»** (12, 14, 16, 18, 22 ба 23 час 30 мин.).

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — **«Ночной взрыв»** (11 ч. ба 13 ч.), **«Моя любовь»** (15, 17, 21 ч.), **«Катерина»** (19 ба 23 ч.).

«ХРОНИКО» кинотеатрта — **«Актриса»** (13, 15, 17 ба 20 час 30 мин.), спортивна шэлэгдэмэл программа **«Первенство Советского Союза по боксу», «Международное соревнование велосипедистов»** (19 часта), **«Весна на льду»** (22 час 30 мин.).

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Ленина 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря—3-23. Отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—10-17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности—4-52, мест. информации и писем—11-05. Для междугородных переговоров— 16.

Н—00569. Типография Управления по делам полиграфической промышленности, издательства и книжной торговли при Совете Министров БМАССР.